

کاوشی در گستره حکمرانی محلی با توجه به توسعه کارآفرینی

محسن کوشش تبار^۱، سید امیرحسین میرقادری^۲، منصور سلیمانی^۳

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۳۰

پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹

چکیده

کارآفرینی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی فعالیت‌های اقتصادی، نقشی اساسی در اشتغال‌زایی و تشکیل سرمایه ایفا می‌کند. در دنیای امروز که شاهد تحولات شگرف در عرصه فناوری، هوشمندسازی و مناسبات جهانی هستیم، توسعه کارآفرینی به دغدغه‌ای اساسی در سطح ملی و بین‌المللی تبدیل شده است. با این حال، چالش‌هایی مانند ناپایداری سیاست‌های دولت، قوانین نامناسب، نبود اطمینان محیطی و محدودیت دسترسی به نهادهای حاکمیتی، انگیزه بسیاری از کارآفرینان را برای راه‌اندازی کسب و کار یا ادامه فعالیت در میانه راه از بین برده است. در این راستا بررسی سامانمند ادبیات مرتبط در این زمینه، به‌منظور شناسایی عوامل تأثیرگذار و سیاست‌های اجرایی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای حمایت از کارآفرینی و جمع‌بندی و ارزیابی پژوهش‌ها بسیار ضروری است؛ لذا این مطالعه با هدف شناسایی این عوامل و شاخص‌ها به بررسی و مرور تولیدات علمی در حوزه حکمرانی در توسعه کارآفرینی پرداخته است. به این منظور با بررسی ۷۵ مقاله فارسی و انگلیسی با موضوع حکمرانی و کارآفرینی با روش مرور نظام‌مند ادبیات تجربی و نظری، منابع گردآوری‌شده در قالب عوامل مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی در راستای حمایت از کارآفرینی دسته‌بندی شده است. این عوامل عبارت است از پاسخگویی و شفافیت، آموزش و ایجاد آگاهی، بازتمرکز به بهبود فضای کسب و کار و توسعه کارآفرینی، بازطراحی رویه‌های حقوقی و قانونی، مشارکت مؤثر با بخش خصوصی و شهروندان، فرهنگ‌سازی، بهبود نظام اداری و تمرکززدایی، تمرکز بر توسعه پایدار مبتنی بر بهره‌وری، دوام و پایداری. نتایج این پژوهش می‌تواند به‌عنوان راهنمای عملی برای مسئولان و تصمیم‌گیران عمل کند تا اقدامات مؤثری برای افزایش کارآفرینی، ارتقای سطح زندگی اجتماعی و اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی انجام دهند.

واژگان کلیدی: حکمرانی، حکمرانی محلی، کارآفرینی، مرور سامانمند

۱. دکتری مدیریت بازرگانی، گرایش مدیریت رفتار سازمانی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

mkoosheshtr@gmail.com

۲. نویسنده مسئول: دکتری مهندسی صنایع، مدرسه عالی حکمرانی شهید بهشتی، تهران، ایران.

am_mail@yahoo.com

۳. دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، پژوهشگر مدرسه عالی حکمرانی شهید بهشتی، تهران، ایران.

soleimanim705@gmail.com

مقدمه

کارآفرینی مفهومی چندبعدی و فراگیر است که در پی ایجاد و سازماندهی کسب و کار جدید یا توسعه و تثبیت کسب و کار موجود توسط فرد، گروهی از افراد یا سازمان است. این رویکرد نقشی مهم و محوری در رشد و توسعه اقتصادی، ایجاد شغل، نوآوری^۱ و کاهش نابرابری اجتماعی بازی می‌کند. در نتیجه باتوجه به این واقعیت که کارآفرینی یکی از عوامل اصلی رشد اقتصادی شناخته شده است، علاقه به کارآفرینی نه تنها در میان اقتصاددانان و سیاست‌گذاران دولتی، بلکه در میان جامعه دانشگاهی نیز به صورت گسترده‌ای افزایش یافته است؛ هم‌چنین توسعه فعالیت‌های کارآفرینی مورد توجه فراوانی قرار گرفته است و مدیران دولتی در بسیاری از کشورها، خط‌مشی‌ها و سیاست‌هایی را در برنامه‌ریزی‌های خود لحاظ کرده‌اند تا زمینه توسعه کارآفرینی به‌عنوان نیاز اساسی برای افزایش رفاه و ثروت فراهم شود (دودارو، ۲۰۲۳).

کارآفرینی پدیده‌ای مجرد نیست و در متن زیست‌بوم خاص خود اتفاق می‌افتد؛ لذا اولین گام در اجرای سیاست‌های توسعه کارآفرینی، شناخت زیست‌بوم کارآفرینی در سطوح گوناگون و شناسایی گلوگاه‌هایی است که مزایای رقابتی کشور را فرسوده می‌کند (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹). به‌زعم آیزنبرگ^۲ زیست‌بوم کارآفرینی، مجموعه‌ای از اجزای مشخص شامل رهبری، فرهنگ، منابع مالی و سرمایه است که در هم آمیخته شده است و قابل گسست نیست و وجود هر یک برای تحقق و ادامه کارآفرینی لازم است و بدون وجود آنها کارآفرینی پایدار نمی‌ماند. زیست‌بوم‌ها هم‌چنین قابل تقلید نیست و در توسعه کارآفرینی باید مزیت‌های منطقه‌ای و کشوری مورد توجه قرار بگیرد و از تقلید زیست‌بوم‌های موفق به‌شکل مستقیم و بدون تغییر پرهیز شود (آیزنبرگ، ۲۰۱۶؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۹)؛ هم‌چنین کارفرینی آثار مثبت متعددی در جوامع ملی و محلی دارد و به‌عنوان پدیده اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی وابسته، متأثر از زمینه‌ها، عوامل و مهارت‌های گوناگون است. در این راستا لازمه توسعه کارآفرینی در کشور نگاه نظام‌مند مسئولان به کارآفرینی است، به‌طوری‌که به عوامل سیاسی، فرهنگی و قانونی مرتبط با کارآفرینی به‌طور هم‌زمان توجه کنند و در تدوین سیاست‌های توسعه کارآفرینی همه ابعاد را در یک زیست‌بوم در نظر بگیرند (قمبرعلی و همکاران، ۱۳۹۵).

-
1. Innovation
  2. Isenberg

ازسوی دیگر به‌رغم تلاش‌هایی که در راستای توسعه کارآفرینی انجام شده است، در عمل رشد مناسب و پایداری در زمینه توسعه کارآفرینی در کشور مشاهده نمی‌شود. بسیاری از کارآفرینان در ایران با موانعی همچون دگرگونی سیاست‌های دولت و به‌کارگیری سیاست‌های سلیقه‌ای، ناسالم بودن محیط کسب و کار، بی‌ثباتی مدیران و کارفرمایان دولتی، وجود قوانین نامناسب و غیر حمایتی، نبود اطمینان محیطی، نبود زیرساخت‌های تجاری، نبود حمایت هنجارهای اجتماعی و فرهنگی از کارآفرینی، نامناسب بودن بازار و بهره‌زیاد و وام‌های بانکی روبه‌رو هستند که فضای نامناسب کسب و کار را پیش روی آنها قرار داده است (علی‌عسکری و همکاران، ۱۳۹۷)؛ هم‌چنین بر اساس گزارش دیده‌بان جهانی کارآفرینی، در وضعیت کارآفرینی ایران، شاخص‌های وابسته به نهادهای حاکمیتی در سطح پایین قرار دارد. به‌عنوان مثال شاخص‌های سیاست‌های دولت چه در سطح دیواسالاری و مالیات و چه در سطح ارتباط و پشتیبانی، هم‌چنین شاخص زیرساخت قانونی و تجاری و شاخص برنامه‌های کارآفرینانه دولت در سطح پایینی است و باید به‌شدت تقویت شود تا بستری نهادی برای توسعه کارآفرینی فراهم شود (نژادطاهری و همکاران، ۱۳۹۹).

در راستای حل این مشکلات، بررسی ساختارهای حکمرانی و کیفیت نهادهای مرتبط می‌تواند کارساز باشد، چرا که کیفیت حکمرانی تأثیر مستقیمی بر بهبود فضای کسب و کار، کارآفرینی و رشد و توسعه اقتصادی دارد. حکمرانی فرایند قاعده‌گذاری، اجرای قواعد، بررسی، نظارت و کاربست بازخوردها با اعمال قدرت مشروع و به‌منظور دستیابی به هدف مشترکی برای همه کنشگران و ذی‌نفعان در چارچوب ارزش‌ها و هنجارها در محیط سازمان یا کشور است و بر اساس این تعریف، تنظیم قوانین و فرایندهایی که بر سبک سیاست‌گذاری و چگونگی نقش‌آفرینی کنشگران و ذی‌نفعان در فرایند سیاست‌گذاری و اعمال قدرت تأثیر می‌گذارد بخشی از وظایف حکمرانی است. از آنجا که کیفیت حکمرانی به‌عنوان عامل نهادی مؤثر بر اعتماد افراد به دولت می‌تواند بر بهبود فضای کسب و کار و کارآفرینی تأثیرگذار باشد؛ بنابراین لازم‌ه تقویت کارآفرینی در جامعه، وجود حکمرانی مطلوب است. درواقع وجود حکمرانی مناسب و اعتماد به نهادهای دولتی و اثربخشی آن، تمایل افراد را برای پذیرفتن خطر سرمایه‌گذاری، مدیریت و یا شروع کسب و کار جدید افزایش می‌دهد و سبب پاسخگویی رقابت‌پذیر به چالش‌های فناورانه و نوآورانه در زیست‌بوم کارآفرینی کشور خواهد شد (براتی و همکاران، ۱۳۹۶). مطلوبیت حکمرانی همواره با مشخصه‌هایی از جمله دستیابی به ارزش‌ها، رضایت‌مندی، عدالت‌گستری، مهار فساد، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، اثربخشی،

یکپارچگی و مانند آن سنجیده می‌شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹). امروزه مفهوم حکمرانی از مقیاس محلی تا مقیاس ملی و بین‌المللی به کار برده می‌شود. در سال‌های اخیر مقوله حکمرانی در سطح محلی و شهری به مسئله‌ای بنیادین در سیاست‌گذاری‌ها تبدیل شده است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹). حکمرانی محلی، فعالیت‌ها و رویه‌هایی را در بردارد که برای مدیریت و اداره شهر یا روستا و مناطق جغرافیایی کوچک‌تر از سطح کشور، به کار گرفته می‌شود و تصمیم‌گیری‌های مربوط به توسعه شهری، مدیریت منابع طبیعی، سلامتی و بهداشت، حمل‌ونقل، آموزش، فرهنگ، ورزش و گردشگری محلی، مشارکت شهروندان و غیره را شامل می‌شود (قاسمی و همکاران، ۱۴۰۰). این نوع حکمرانی به دلیل نزدیکی به مردم و آگاهی بیشتر از نیازها و مسائل محلی، اهمیت بسیاری دارد و به‌عنوان یکی از سطوح حکومتی مهم در بسیاری از کشورها به کار گرفته می‌شود (معمارزاده و احمدی، ۱۳۹۸). وجود حکمرانی محلی مناسب و اعتماد به نهادهای دولتی و اثربخشی آن، تمایل شهروندان را برای پذیرفتن خطر سرمایه‌گذاری، مدیریت و یا شروع کسب و کار جدید افزایش می‌دهد و سبب پاسخگویی رقابت‌پذیر به چالش‌های فناورانه و نوآورانه در زیست‌بوم کارآفرینی استان‌ها و به‌دنبال آن کشور خواهد شد (براتی و همکاران، ۱۳۹۶).

همان‌گونه که بیان شد، رشد و توسعه کارآفرینی در سطح محلی، نقش کلیدی در پویایی اقتصادی، ایجاد اشتغال و ارتقای سطح رفاه جامعه ایفا می‌کند (بیلماز و پلات، ۲۰۲۱) و میزان کارآفرینی و توسعه اقتصادی هر منطقه به حکمرانی آن منطقه بستگی دارد، لذا این پژوهش از رویکرد حکمرانی محلی برای تقویت کارآفرینی استفاده می‌کند و با تحلیل مسائل و چالش‌های حوزه کارآفرینی و ارائه راهکارهای بهبود، به‌دنبال حل این مسائل است. ازطرفی حکمرانی کارآمد در حوزه کارآفرینی، مستلزم هماهنگی و همکاری بین سطوح گوناگون دولت، بخش خصوصی، دانشگاه‌ها و جامعه مدنی است (جمینی و جمشیدی، ۱۴۰۰) که متأسفانه هم‌اکنون، انسجام و هماهنگی لازم در این زمینه در استان‌های کشور وجود ندارد و مانع پیشرفت کارآفرینی می‌شود؛ لذا نیاز به ارائه راهکارهایی مؤثر برای رفع موانع و تلاش برای اجرای این مهم، به‌شدت احساس می‌شود. ازاین‌رو بررسی و مرور سامانمند پژوهش‌های پیشین و ادبیات مرتبط در این زمینه، به‌منظور شناسایی الگوها، عوامل تأثیرگذار و سیاست‌های اجرایی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای پشتیبانی از کارآفرینان و حمایت از کسب و کارهای نوپا و تجمع و ارزیابی پژوهش‌ها بسیار ضروری است. شناسایی این عوامل، الگوها و سیاست‌ها می‌تواند با ساده‌شدن و آسان‌تر فهماندن مفاهیم مربوط به حکمرانی محلی در حوزه

کارآفرینی، سبب ایجاد هم‌افزایی در فرصت‌های بخش دولتی و خصوصی شده و به وضع سیاست‌های حمایتی و تسهیل‌گرانه در رشد متوازن و یکپارچه کارآفرینی و ارتقای زیرساخت‌های اقتصادی کمک کند؛ لذا می‌تواند راه‌حلی مناسب برای رشد، بهبود و توسعه کارآفرینی در استان‌های کشور باشد.

در پایان می‌توان بیان کرد که با شناختن عوامل کلیدی، مسئولان محلی می‌توانند سیاست‌ها و برنامه‌هایی را طراحی کنند که به جذب و حمایت از کارآفرینان کمک کند؛ هم‌چنین، شناسایی موانع و مشکلات مسیر توسعه کارآفرینی، امکان اتخاذ تدابیر به‌منظور اصلاح و بهبود وضعیت را فراهم می‌کند. این شناسایی، به مسئولان کمک می‌کند تا منابع محدود را بهتر تخصیص دهند و به‌طور مؤثرتری در حمایت از کارآفرینان و شتاب‌دهنده توسعه اقتصادی شهری شرکت کنند. افزون بر این، با شناخت عوامل کلیدی، امکان پایش و ارزیابی عملکرد برنامه‌ها و سیاست‌های حکمرانی محلی نیز فراهم می‌شود، که این امر به بهبود پایدار و مداوم فعالیت‌های کارآفرینی و توسعه محلی کمک می‌کند. در نتیجه، شناسایی عوامل کلیدی اساسی برای ارتقا و تسهیل موفقیت حکمرانی محلی به‌عنوان محرک اصلی توسعه کارآفرینی و اقتصادی در یک منطقه به‌شمار می‌آید.

مبانی نظری

حکمرانی

به زبان ساده «حکمرانی» به‌معنای فرایند تصمیم‌گیری است. حکمرانی را می‌توان در زمینه‌های گوناگون مانند حاکمیت شرکتی، حاکمیت بین‌المللی، حاکمیت ملی و حاکمیت محلی به‌کار برد (سیرواستاوا، ۲۰۰۹؛ رضانی و همکاران، ۱۳۹۲). در واقع حکمرانی به‌معنای به‌کارگرفتن قدرت و روندی است که برای رهبری و تنظیم امور سیاسی، اقتصادی و اجتماعی لحاظ شده است و جامعه با استفاده از آن به خود ارزش می‌دهد. ظرفیت نظام حکمرانی برای فعالیت و یکپارچگی اقدامات آن به‌طور فزاینده‌ای پایه و اساس پیشرفت و توسعه جامعه تشخیص داده می‌شود (معمارزاده و احمدی، ۱۳۹۸).

از نظر ریشه‌شناسی، حکمرانی را می‌توان به فعل یونانی کوبرنان^۱ (رهبری‌کردن یا هدایت‌کردن) نسبت داد که نخستین بار توسط افلاطون در مورد چگونگی طراحی نظام حکومتی استفاده شد. این

1. Kubernán

اصطلاح یونانی سبب پیدایش واژه لاتین قرون وسطایی گوبرنیر^۱ شد که در واقع این واژه نیز همان مفهوم رهبری و یا هدایت کردن افراد را در بردارد. قانون‌گذاری یا فرمان‌دادن همان‌طور که در فرهنگ لغت آکسفورد آمده است، به‌عنوان مترادف با حکومت‌داری استفاده شده است. در اینجا حکمرانی متفاوت از حکومت است. حکومت و حکومت‌مندی دو مفهوم اساسی در زمینه‌های سیاست و اداره کشور است که با یکدیگر در ارتباط مستقیم قرار دارد. حکومت به‌عنوان نهادی مسئول بر اداره و رهبری کشور، از راه سیاست‌ها، قوانین و تصمیمات خود تأثیر بسزایی بر زندگی شهروندان دارد و حکومت‌مندی به‌عنوان معیاری که کیفیت و کارایی حکومت را می‌سنجد و ارزیابی می‌کند، در واقع نشانگر توانایی حکومت در ارائه خدمات عمومی، اجرای عدالت، مدیریت منابع، حل مشکلات اجتماعی و توسعه اقتصادی است. در حالی که «حکمرانی» مفهومی گسترده‌تر است و به شیوه و روشی اشاره دارد که حکومت از آن برای اداره کشور استفاده می‌کند. حکمرانی به‌عنوان مفهومی چندبُعدی، ارتباط بین افراد یا گروه‌ها را در فرایند اداره و مدیریت امور اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، و فرهنگی توصیف می‌کند. این اصطلاح نه‌تنها به مسائل مربوط به دولت‌ها و حکومت‌ها اشاره می‌کند، بلکه به‌صورت گسترده‌تر به تمام سطوح و نهادهایی اشاره می‌کند که در فرایند تصمیم‌گیری و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌ها مشارکت دارند، (کاجر^۲، ۲۰۲۳). واژه حکمرانی از دهه ۱۹۸۰ فراگیر شد. پس از آن صاحب‌نظران علوم سیاسی از واژه حکمرانی در تمایز با دولت و با محوریت جامعه مدنی یاد کردند. برخی از تعاریف مطرح‌شده در زیر گویای این مطلب است:

- حکمرانی شبکه‌های خودسازمانده و بین‌سازمانی است که با وابستگی متقابل، تبادل منابع، قوانین بازی و استقلال قابل توجه از دولت در آن مشخص می‌شود (پاندر، ۲۰۱۵).

- حکمرانی جهانی به‌گونه‌ای تصور می‌شود که شامل نظام‌های حکومتی در تمام سطوح فعالیت‌های انسانی از خانواده گرفته تا سازمان بین‌المللی را شامل می‌شود که در آن تعقیب اهداف از راه اعمال کنترل، پیامدهای فراملی دارد (آلبادرا، ۲۰۰۸).

- حکمرانی، نظارت بر قواعد سیاسی رسمی و غیر رسمی است و به آن دسته اقداماتی اطلاق می‌شود که شامل تعیین قوانین، اعمال قدرت و حل‌وفصل تعارضات در راستای بهبود اوضاع است (دورینگر^۳، ۲۰۲۰).

-
1. Gubernare
  2. Kjaer
  3. Doringer

- حکمرانی حاکمیت شبکه‌هایی است که جامعه مدنی را با دولت پیوند می‌دهد (پتای و آیلینگ، ۲۰۰۴).

- حکمرانی فرایندهای تعامل و تصمیم‌گیری بین کنشگران مرتبط با حل مسئله عمومی را در بر می‌گیرد تا به خلق، تقویت یا بازتولید هنجارها و نهادهای اجتماعی منجر شود (هافتی، ۲۰۱۱).

بانک جهانی شش ویژگی الزام‌آور برای حکمرانی شامل پاسخگویی، کارآمدی، حاکمیت قانون، فسادزدایی، ثبات و نبود خشونت و بار مالی مقررات را در نظر گرفته است (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۹). پس از تعریف بانک جهانی از حکمرانی و ارتباط آن با توسعه پایدار برنامه توسعه سازمان ملل، حکمرانی را اعمال اختیارات سیاسی، اقتصادی و اداری در مدیریت امور کشور در همه سطوح دانست. در این راستا اعمال اختیارات در مدیریت امور کشور شامل سازوکارها، فرایندها و نهادهایی است که از راه آن شهروندان و گروه‌ها منافع خود را بیان می‌کنند، حقوق قانونی خود را اعمال می‌کنند، به تعهدات خود عمل می‌کنند و اختلافات خود را میانجیگری می‌کنند (لیل فیلهو و همکاران، ۲۰۲۱). افزون بر این، همان‌گونه که مشارکتهای بیشتر در بحث نشان می‌دهد، حکمرانی با محتوا، فرایندها و کیفیت سیاست‌گذاری سروکار دارد. با صحبت از حکمرانی به جای حکومت، بحث از مبانی نهادی حکومت‌داری و تمرکز بر تصمیم‌گیری و اجرای تصمیمات سیاسی فراتر می‌رود. حکمرانی بیشتر شامل اشکال پرداختن به وظایف اجتماعی از کنش حاکمیتی بازیگران دولتی از راه تعامل بین دولت و بازیگران خصوصی تا خودگردانی مدنی است؛ بنابراین، حکمرانی نباید به‌عنوان جایگزینی برای اشکال تثبیت‌شده حکومت درک شود. حکمرانی جایگزین دولت نمی‌شود، حکومت و حکمرانی هر دو به‌عنوان مکمل‌هایی به‌شکل زنجیره‌ای لحاظ می‌شود که بهترین ترکیب را هدف قرار می‌دهد (هندریکس، ۲۰۱۳). چنانکه پیش‌تر نیز عنوان شد حکمرانی مفهوم وسیع‌تری است؛ بنابراین نهادها و ساختارهای دولتی را با هم در برمی‌گیرد. در مقایسه با ساختارهای دولتی، حکمرانی ویژگی خاص خود را دارد که در جدول شماره ۱ به‌صورت خلاصه مطرح شده است.

جدول ۱. مقایسه حکومت و حکمرانی (جیبِل، ۲۰۰۷)

ابعاد	حکومت	حکمرانی
زمینه نهادی	مردم‌سالاری اکثریت، سلسله‌مراتب، تثبیت دولت	سامانه‌های مذاکره، شبکه‌ها، سلسله‌مراتب و رقابت
مسئولیت	کنترل مستقیم دولت مرکزی/ایالت، بخش‌های خاص	عملکردی، تقاطع هم‌سطح، غیرمتمرکز
بازیگران درگیر	دولت	جمعی از ذی‌نفعان مختلف
نقش دولت	اختیارات، اقدامات نظارتی	فعال‌سازی، متعادل‌سازی، اقدامات نرم، ساختارهای تشویقی
شکل سازمان‌دهی بازیگران	سلسله‌مراتبی، بسته	پیچیده، گسترده، غیرمتمرکز، شفاف
جهت‌گیری غالب	منافع ملی، منافع مشترک	هماهنگی میان علایق گوناگون
تنظیم دستور کار	مشکلات تعریف‌شده توسط کارشناسان	مشکلات تعریف‌شده توسط افراد آسیب‌دیده
تصمیم‌گیری	ارگان‌های دولتی	بازیگران دولتی و غیردولتی
الگوهای تعامل	فرماندهی و کنترل، اصل اکثریت	مذاکرات چندجانبه مشارکتی (تعاونی)

حکمرانی محلی

تغییرات طی سال‌های گوناگون در سراسر جهان دولت‌ها را دچار تحولات متعددی کرده است. تغییرات خارجی مانند افزایش وابستگی اقتصادی، فرایند جهانی‌شدن، تغییر فناوری‌ها و سقوط کمونیسم در شرق اروپا، تغییرات داخلی کشورها و دولت‌ها مانند خصوصی‌سازی خدمات دولتی، بازسازی سامانه دولت‌های محلی و تغییر در روابط میان دولت‌ها، تحولات سیاسی مانند تغییر در کنترل سیاسی در یک شهرداری، تغییرات اجتماعی مانند جداسازی شهرها، رشد نابرابری اجتماعی در شهرها که به افزایش تقاضا برای مسکن مناسب و خدمات اجتماعی و توسعه زیرساخت‌ها منجر شده است، همگی در پدید آمدن حکمرانی‌های محلی نقش مهمی داشته است (ایکسو و وو، ۲۰۱۵).

اصطلاح محلی به شرایط مکانی اشاره دارد. برخلاف بافت‌های ملی یا حتی جهانی، بعد محلی معمولاً نزدیک‌ترین سطح از نظر فضا به مردم را توصیف می‌کند، اما نگاه به سطح محلی به خودی خود هیچ اطلاعاتی را ارائه نمی‌دهد، بلکه تنها زمانی کاربرد دارد که به صلاحیت ساختاری مرتبط باشد.

حکمرانی محلی باید نسبت به روندهای تغییر در منطقه محلی پاسخگوتر باشد و اقداماتش با مسائل محلی و تحول آنها متناسبتر باشد. این رویکرد اهدافی چون توسعه پایدار، عدالت اجتماعی و مدیریت مشارکتی را با تأکید بر جامعه مدنی، مردم‌سالاری، ارزش‌های بومی و محلی و اعتقاد به خرد جمعی دنبال می‌کند و مهم‌ترین هدف آن بهبود کیفیت زندگی و ارتقای سطح خوشبختی و رضایتمندی در میان شهروندان است (رحمانی، ۱۳۹۷). در واقع حکمرانی محلی یا شهری به نقش نهادهای رسمی دولت محلی و سلسله‌مراتب آن اشاره می‌کند؛ شبکه‌های غیررسمی و سازمان‌های خصوصی و اقتصادی را در برمی‌گیرد و چارچوبی برای فرایندهای تصمیم‌گیری و هم‌چنین ارائه خدمات محلی تعیین می‌کند (هارپا، ۲۰۱۷).

از طرفی مفهوم حکمرانی محلی با مفهوم مهم دیگری تحت عنوان مناطق حکمرانی مرتبط است که هر کدام به‌گونه‌ای مختص خود در تعیین سیاست‌ها و اجرای قوانین در سطح محلی تأثیر می‌گذارد. حکمرانی محلی به اداره و مدیریت امور در سطح محلی منطقه یا شهر اشاره می‌کند، که ممکن است تحت نظر یک شورای منتخب محلی یا ارگان‌های دولتی محلی قرار گیرد. این ادارات مسئول اجرای قوانین و خدمات عمومی در زمینه‌های گوناگون از جمله توسعه شهری، بهداشت عمومی، آموزش و پرورش و حمل و نقل محلی است (لیل فیلهو و همکاران، ۲۰۲۱). مناطق حکمرانی، به دیگر سو، مناطقی است که دولت‌ها یا سازمان‌های گوناگون در آنها اختیارات خود را برای اجرای قوانین و مقررات خاصی اغلب به‌منظور توسعه اقتصادی، ترویج سرمایه‌گذاری، یا تسهیل در امور تجاری دارند. این مناطق می‌تواند درون یک حکومت محلی قرار بگیرد یا به‌صورت مستقل از حکومت‌های مرکزی تشکیل شود. به‌عنوان مثال، یک شهر ممکن است یک منطقه حکمرانی خاص را برای جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایجاد کند، اما ادارات حکومت محلی هم‌چنان مسئولیت ارائه خدمات عمومی محلی را بر عهده دارند (کارنز و مینگست، ۲۰۰۹). از دیدگاه توسعه اجتماعی و اقتصادی، حکمرانی محلی و مناطق حکمرانی اهمیت زیادی دارد. حکمرانی محلی نقش اساسی در ارتقای کیفیت زندگی شهروندان دارد، زیرا این ادارات مسئول ارائه خدمات اساسی مانند آب، برق، گاز، زباله‌برداری، آموزش، بهداشت و درمان و ایمنی عمومی در مناطق محلی هستند. از سوی دیگر، مناطق حکمرانی به‌عنوان نقاطی از تحریک اقتصادی و توسعه ملی با ایجاد شرایط محیطی برای سرمایه‌گذاری‌ها، کارآفرینی، و نوآوری شناخته می‌شود. به‌طور کلی، توازن بین این دو نوع حکمرانی ضروری است تا هم‌چنان توسعه مستدام و پایدار در اجتماعات محلی و کلان‌شهری به‌وجود آید

(سینگ و همکاران، ۲۰۱۸). در این راستا، هماهنگی مؤثر بین ادارات حکومت محلی و سطوح مرکزی و تعیین سیاست‌های کارآمد و شفاف در این زمینه‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است. افزون بر این، مناطق حکمرانی می‌تواند به‌عنوان آزمایشگاه‌های اقتصادی و سیاسی عمل کند که به ارزیابی اثربخشی سیاست‌ها و اصلاحات در دستور کار دولت‌ها کمک می‌کند. با ایجاد مناطق حکمرانی با شرایط مالیاتی متفاوت، آسانی در تأسیس شرکت‌ها، و فرایندهای مجازی‌تر، امکان مقایسه عملکرد این مناطق با دیگر مناطق و تأثیر اصلاحات را می‌توان بررسی کرد؛ هم‌چنین این مناطق می‌تواند محرک‌هایی برای رشد اقتصادی و اشتغال باشد و به دولت‌ها کمک کند تا بتوانند سیاست‌های مؤثرتری را برای توسعه و پیشرفت کشورها اعمال کنند. از این‌رو، توجه به مناطق حکمرانی و حکمرانی محلی به‌عنوان دو عامل اساسی در ایجاد توسعه پایدار و رفاه اجتماعی بسیار حیاتی است و نیاز به برنامه‌ریزی دقیق و مدیریت کارآمد برای بهره‌وری بیشتر از این دو عامل اجتناب‌ناپذیر است (آرمانیوس و همکاران، ۲۰۱۷).

حکمرانی و توسعه کارآفرینی

در دنیای پر از تغییرات و تحولات امروزی، کامیابی از آن جوامع و سازمان‌هایی است که میان منابع کمیاب و توان مدیریتی و کارآفرینی منابع انسانی خود رابطه معنادار برقرار سازند. جامعه و سازمانی می‌تواند در مسیر توسعه، حرکت پرشتاب و روبه‌جلو داشته باشد که با ایجاد بسترهای لازم، منابع انسانی را به دانش و مهارت کارآفرینی مجهز و با استفاده از این توانمندی دیگر منابع را نیز به‌سوی ایجاد ارزش و دستیابی به رشد، توسعه و مدیریت صحیح هدایت کند (نظریان و حدادی مقدم، ۱۳۹۲). کارآفرینی پدیده‌ای است که در سراسر جهان به‌ویژه در اقتصادهای در حال توسعه و در حال گذار مورد توجه بسیاری از دولت‌ها قرار گرفته است. تجربه موفقیت‌آمیز بیشتر کشورهای پیشرفته و برخی کشورهای در حال توسعه در بحران‌های اقتصادی، به‌یمن توجه به توسعه کارآفرینی و کارهای خلاق و نوآورانه بوده است؛ هم‌چنین این رویکرد افزون بر نقشی که در گسترش فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی، کاهش بیکاری، افزایش مهارت‌های تولیدی و بازرگانی و سودآوری اقتصادی دارد، در سطح اجتماعی نیز عامل متحول‌کننده و پویا است. گسترده‌شدن شبکه اجتماعی، افزایش مهارت‌های شهروندان، استفاده بهینه از منابع و... ازجمله بهره‌هایی است که از توسعه فعالیت‌های کارآفرینی در محیط شهری به‌بدنه جامعه می‌رسد (نجفی کانی و همکاران، ۱۳۹۴).

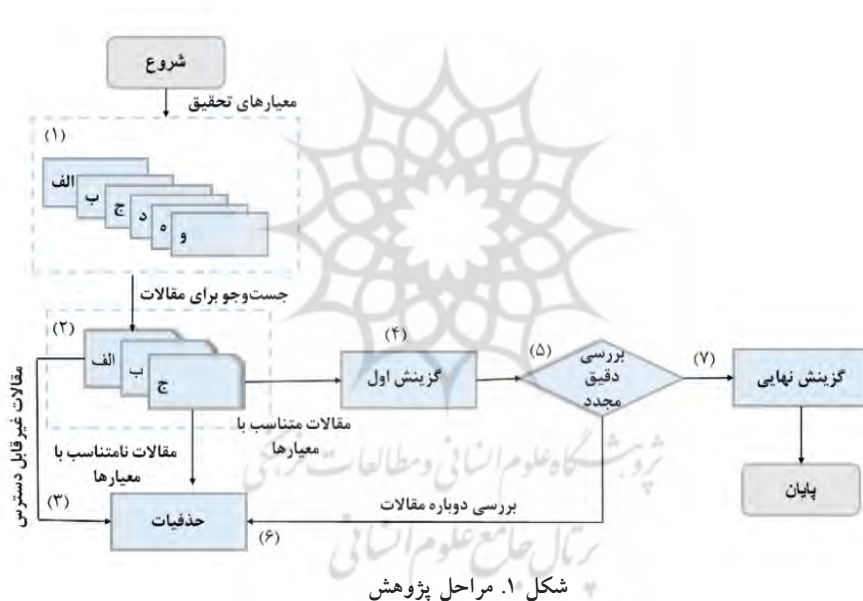
از سویی آنچه در حکمرانی و محلی‌بودن آن اهمیت دارد، چنانکه اشاره شد میزان مشارکت مؤثر شهروندان و کنشگران محلی در تعیین آرمان‌ها و خواسته‌های محلی و تلاش مشترک در تحقق اهداف و خواسته‌های جوامع محلی است. این یک فرایند است که به‌دست دولت رهبری می‌شود، اما با همکاری بخش خصوصی و جامعه مدنی تحقق‌پذیر است (دکر و ونکمپن، ۲۰۰۴) و کارآفرینی به‌عنوان بخش خصوصی و جزئی از جامعه مدنی در آن نقش دارد. روند رشد و توسعه جهانی نشان می‌دهد که با افزایش و گسترش فناوری‌های پیشرفته، نقش و جایگاه کارآفرینان به‌طور فزاینده‌ای بیشتر شده است (اختیاری، ۱۳۹۱). دولت‌ها با ایجاد نهادهای کارآمد، محیط مناسبی برای تنظیم روابط اقتصادی افراد جامعه با هزینه اندک فراهم می‌کنند تا از این راه زمینه تقویت اقتصاد و توسعه کارآفرینی ایجاد شود. وجود حکمرانی خوب و اعتماد به نهادهای دولتی، هم‌چنین دولت اثربخش، تمایل شهروندان به پذیرش خطرپذیری سرمایه‌گذاری و ایجاد کسب‌وکار جدید را افزایش می‌دهد و درعمل میل به کارآفرینی تقویت می‌شود. نقطه مقابل آن، ضعف حکمرانی و نبود دولت اثربخش، نبود شفافیت، نبود ثبات سیاسی، زیادبودن تعرفه‌های مالیاتی و مقررات دست‌وپاگیر و سخت‌گیرانه و کنترل دستوری بازار با افزایش خطرپذیری و موانع بسیار است که به تضعیف کارآفرینی منجر می‌شود. با بهبود کیفیت حکمرانی، کارآفرینان و سرمایه‌گذاران موانع وضع مقررات اضافی در زمینه‌هایی مانند تجارت خارجی و توسعه کسب‌وکار را کنار می‌زنند (فتاحی و طباحیان، ۱۳۹۵).

حکمرانی محلی، مشوق رشد پایدار کسب‌وکارهای کوچک محلی از راه فرایندهای تمرکززدایی است که در اقتصادهای در حال توسعه رخ می‌دهد. مؤسسات و نهادهای محلی می‌توانند با ایجاد محیطی که به توسعه مهارت‌های کارآفرینان کمک می‌کند و موانع را کاهش می‌دهد، کارآفرینی را تحریک کنند؛ هم‌چنین توسعه اقتصادی در سطح خرد برای بهبود کیفیت زندگی قابل توجه است. از این‌رو ابتکارات حمایت از کارآفرینی باید در سطح حکمرانی محلی تشویق شود. با توجه به نوسانات مالی و سرعت تغییر روند مصرف‌کنندگان، بین کارآفرینی محلی و توسعه محلی رابطه معناداری هست. تحریک فعالیت‌های کارآفرینی این توان را دارد که به‌طور مثبت به اقتصاد کشور کمک کند (اکس و سزیرب، ۲۰۰۷). حکمرانی و کیفیت آن می‌تواند عاملی مؤثر بر بهبود فضای کسب‌وکار، کارآفرینی و رشد و توسعه اقتصادی باشد. پیشرفت اقتصادی کشورها به‌ویژه کشورهای توسعه‌یافته تأیید می‌کند که برقراری تفکر حکمرانی در راستای توسعه، به ایجاد مجموعه‌ای از نهادها در جامعه منجر می‌شود که این نهادها خود تضمین‌کننده رشد پی‌درپی و دستیابی به توسعه پایدار

است. در این راستا توسعه کارآفرینی نیز به دنبال توسعه پایدار در منطقه به دست خواهد آمد (سلاطین، ۱۳۹۸).

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش برای درک و مرور الگوها، عوامل تأثیرگذار و سیاست‌های اجرایی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای پشتیبانی از کارآفرینی، از روش مرور نظام‌مند ادبیات استفاده شده است. مرور نظام‌مند، روش قدرتمندی است که اطلاعات مرتبط با پژوهش را در یک حوزه مشخص به شکل خلاصه ارائه می‌کند (آروماتاریس^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). در شکل شماره ۱ شمایی از مراحل انجام پژوهش ارائه شده است.

شکل شماره ۱ فرایند انجام مطالعه مروری را به روش نظام‌مند نشان می‌دهد. برای تعیین اینکه کدام مقاله با هدف مطالعه مرتبط است یا از کدام مقاله باید صرف‌نظر کرد، از معیارهای گوناگونی به شرح زیر استفاده شده است:

الف) تعریف کارآفرینی و حکمرانی: مقالاتی انتخاب شد که در آنها واژه کارآفرینی به عنوان هرگونه کوششی برای ایجاد کسب و کار جدید از جمله خوداشتغالی، سازماندهی کسب و کار جدید یا

توسعه کسب و کار موجود و ایجاد کسب و کار تثبیت شده توسط فرد یا گروهی از افراد یا سازمان و هم‌چنین واژه حکمرانی به‌عنوان هرگونه فرایند مدیریت و رهبری برای اداره و سازماندهی جوامع، سازمان‌ها یا کشورها تعریف شده است.

(ب) دامنه: مقالاتی انتخاب شد که در آنها دامنه موضوعاتی از حکمرانی و کارآفرینی به‌عنوان دو مفهوم کلیدی در علوم اجتماعی و اقتصاد بررسی شده است. این مقالات به بررسی فرایندها، رویکردها و تأثیرات حکمرانی و کارآفرینی در سازمان‌ها، جوامع و اقتصادها پرداخته است. از جمله موضوعات مورد بررسی در این مقالات می‌توان به نقش حکمرانی در توسعه اقتصادی، مدیریت منابع، رهبری سازمانی، ایجاد ارزش، و تأثیرات کارآفرینی بر روند توسعه و نوآوری اشاره کرد.

(ج) زبان: مقالات منتشرشده به زبان انگلیسی و فارسی در این مطالعه در نظر گرفته شد.

(د) کیفیت: از مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های معتبر دانشگاهی در این پژوهش استفاده شده است.

(ه) مقالات تجربی و مفهومی: این نوع پژوهش‌ها به درک مناسب از این موضوع کمک می‌کند.

(و) چندوجهی بودن: کارآفرینی و حکمرانی ماهیت چندوجهی دارد، زیرا هر دو از مفاهیم اساسی در مطالعات اقتصادی، اجتماعی و مدیریت است. به‌عنوان مثال، کارآفرینی به‌عنوان فرایند ایجاد، توسعه و مدیریت کسب و کارهای جدید توسط افراد یا سازمان‌ها شناخته می‌شود، در حالی که حکمرانی به مفهوم مدیریت و رهبری برای سازمان‌دهی و اداره منابع و فعالیت‌های جامعه یا سازمان اشاره دارد. این دو مفهوم در کنار یکدیگر، تأثیرات گسترده‌ای بر روند توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارد و ارتباط نزدیکی با یکدیگر دارد که این ارتباطات متعدد و پیچیده نشان از مفهوم چندوجهی آنها دارد.

بعد از تعیین معیارهای پژوهش مرحله بعدی جستجوی مقالات است. مرحله دو شامل چند مرحله است:

(۱) برای یافتن مستندات مرتبط، از مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی پرو کوئیست، اس.

آی. دی.، مگیران، ایران داک، ایران مدکس ساینس دایرکت، اسپرینگر، گوگل اسکالر و اسکوپوس^۱ استفاده شده است.

1. Pro Quest, SID, Magiran, Irandoc, Iran Medex Science Direct, Springer, Google Scholar and Scopus.

۲) برای یافتن مقاله‌های مرتبط کلیدواژه‌هایی مانند «مروری بر ادبیات»، «کارآفرین»^۲، «کارآفرینی»^۳، «حکمرانی»^۴، «حکمرانی محلی»^۵ در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ جستجو شده است. در پایگاه جهاد دانشگاهی نیز با استفاده از واژه‌های کلیدی «کارآفرینی»، «کسب و کارهای کوچک و متوسط»، «استارت‌آپ‌ها» و «حکمرانی» در بازه زمانی اول مرداد ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۲ جستجو شده است.

۳) مقاله‌های الکترونیکی که در دسترس نبود، حذف شد. به منظور انتخاب مستندات، نخست عنوان‌ها با موتور جستجو از نظر ارتباط موضوعی بررسی شد. مطالب به چهار گروه درگاه اینترنتی، کتاب، مقاله و گزارش طبقه‌بندی شد. معیار درگاه‌های اینترنتی بعد از ارتباط موضوعی، داشتن پسوند دانشگاهی «ac» یا آموزشی «edu» بود.

۴) برخی از مقاله‌هایی که در عنوان و چکیده آن در زمینه کارآفرینی و حکمرانی بحث شده بود، انتخاب شد و بقیه مقاله‌ها حذف شد.

۵) معیار انتخاب کتاب‌ها، ارتباط موضوعی و دسترس‌پذیری بود. مقاله‌ها نیز پس از بررسی عنوان در مرحله بعد، از نظر ارتباط چکیده با هدف مدنظر ارزیابی شد. دوباره هر مقاله مطالعه شد، تا اطمینان حاصل شود که با معیارهای تعیین شده مطابقت دارد.

۶) از میان ۲۸۴ پژوهش، پژوهش‌هایی که همپوشانی داشت یا مقاله‌های کنفرانسی بود حذف شد و سرانجام ۷۵ مطالعه انتخاب شد.

۷) موارد منتخب به‌طور کامل مطالعه و مستندات خلاصه‌برداری و سرانجام مطالب گردآوری شده در قالب دسته‌بندی عوامل تأیرگذار و سیاست‌های اجرایی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای پشتیبانی از کارآفرینان قرار داده شد و در برخی موارد مطالب و توضیحات تکمیلی توسط نگارندگان صورت گرفت.

یادآور می‌شود برای ارزیابی روایی در مطالعات مروری، انتخاب منابع معتبر و گوناگون و اطمینان از مستندات ارائه شده و داده‌های مورد استفاده از جمله عوامل مهمی است که می‌تواند به دقت و امکان اطمینان مطالعه کمک کند؛ هم‌چنین، استفاده از روش‌های سامانمند برای جمع‌آوری منابع و انتخاب مطالعات می‌تواند در افزایش روایی مطالعه مؤثر باشد، زیرا این روش‌ها کمک می‌کند تا

-
1. Review on literature
  2. Entrepreneur
  3. Entrepreneurship
  4. Governance
  5. Local governance

انتخاب منابع به صورت منطقی و متناسب با هدف مطالعه انجام شود. در ارزیابی پایایی، استفاده از منابع مستقل و مستند به جای تکرار داده‌ها می‌تواند اطمینان از پایایی نتایج را افزایش دهد؛ هم‌چنین، تحلیل دقیق و مستند از نتایج و مطالب در منابع مورد استفاده می‌تواند به این موضوع کمک کند، زیرا این تحلیل‌ها کمک می‌کند تا کیفیت و اعتبار منابع به‌خوبی ارزیابی شود. لذا با توجه به معیارهای گوناگون و به‌کارگیری روند سامانمند برای جمع‌آوری منابع، انتخاب مطالعات و بررسی آنها که به تفصیل بیان شد، این مقاله پایایی و روایی مناسب دارد.

یافته‌های پژوهش

تحلیل توصیفی یافته‌ها

جدول شماره ۲ توزیع ۷۵ مقاله مورد نظر را در طی سال‌های منتشرشده نشان می‌دهد. بیشترین میزان مقالات منتشرشده در مطالعات داخلی در سال ۱۴۰۱ (هشت مقاله) و در مطالعات خارجی در سال ۲۰۲۳ (هفت مقاله)، در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۲۰ (شش مقاله) بوده است. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که به دلیل زیادبودن تعداد مقالات منتشرشده در سال ۲۰۱۷، اهمیت موضوع مورد مطالعه در این سال زیاد بوده است. این نشان می‌دهد در مطالعات داخلی از سال ۱۴۰۱ به بعد توجه به موضوع حکمرانی روندی افزایشی داشته است، هرچند در سال ۱۴۰۲ تعداد مقالات انتشاریافته اندک شده است، اما باید در نظر گرفت در این مطالعه مقالاتی تحلیل شد که منتشر شد و تمام متن در دسترس بود. در مطالعات خارجی نیز همان‌طور که پیدا است اهمیت موضوع مورد مطالعه در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته و هم‌چنین در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۲۰ نیز این موضوع مورد توجه بوده است.

جدول ۲. توزیع مقالات داخلی و خارجی

مقالات	سال انتشار	تعداد مقالات انتشار یافته	مقالات	سال انتشار	تعداد مقالات انتشار یافته
مقالات داخلی	۱۳۸۴	۱	مقالات خارجی	۲۰۰۲	۱
	۱۳۹۲	۱		۲۰۰۵	۱
	۱۳۹۴	۴		۲۰۰۸	۱
	۱۳۹۵	۲		۲۰۰۹	۱
	۱۳۹۶	۳		۲۰۱۰	۳
	۱۳۹۹	۴		۲۰۱۱	۲
	۱۴۰۰	۳		۲۰۱۳	۱
	۱۴۰۱	۱		۲۰۱۴	۲
	۱۴۰۲	۸		۲۰۱۵	۱
	۱۳۹۴	۳		۲۰۱۶	۲
				۲۰۱۷	۶
				۲۰۱۸	۴
				۲۰۱۹	۱
				۲۰۲۰	۶
				۲۰۲۱	۴
		۲۰۲۲	۲		
		۲۰۲۳	۷		

همچنین در شکل شماره ۲ تعداد مقالات منتشر شده در زمینه موضوعات حکمرانی و کارآفرینی در سال‌های اخیر نشان داده شده است. مطابق این شکل روند تعداد مقالات منتشر شده با این مفاهیم تقریباً افزایشی است که نشان از تمایل قابل توجه پژوهشگران به این موضوعات در سال‌های اخیر است.

شکل ۲. روند رشد پرونده‌های علمی و مقایسه مطالعات داخلی و خارجی

از دید روش پژوهش، همان‌گونه که در جدول ۲ نشان داده شده است از میان ۷۵ مقاله بررسی شده، ۳۰/۶۷ درصد به روش پژوهش‌های کمی (پژوهش‌های میدانی و پرسشنامه‌ای)، ۱۳/۳۳ درصد به روش کیفی، ۱۲ درصد به روش پژوهش‌های آمیخته (ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی) و ۴۴ درصد از دیگر روش‌ها استفاده کرده‌اند.

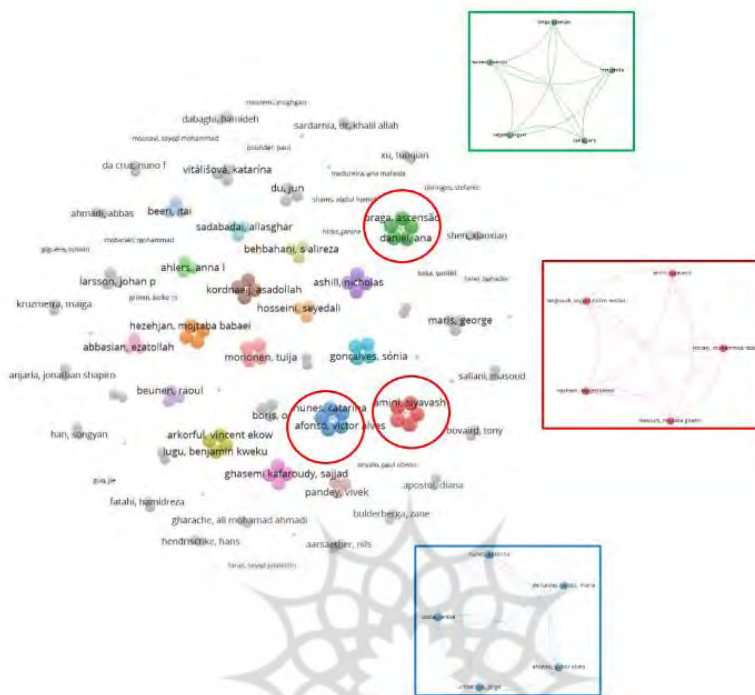
جدول ۳. نتایج روش پژوهش و میزان فراوانی آنها

درصد	فراوانی	روش پژوهش
۱۲	۹	آمیخته
۳۰/۶۷	۲۳	کمی
۱۳/۳۳	۱۰	کیفی
۴۴	۳۳	دیگر روش‌ها
۱۰۰	۷۵	مجموع

در ادامه به بررسی همکاری‌های علمی میان نویسندگان گوناگون در حوزه حکمرانی محلی و شبکه هم‌تألیفی آنها و همچنین ترسیم نقشه علمی همکاری‌ها پرداخته و در این راستا از نرم‌افزار وی او

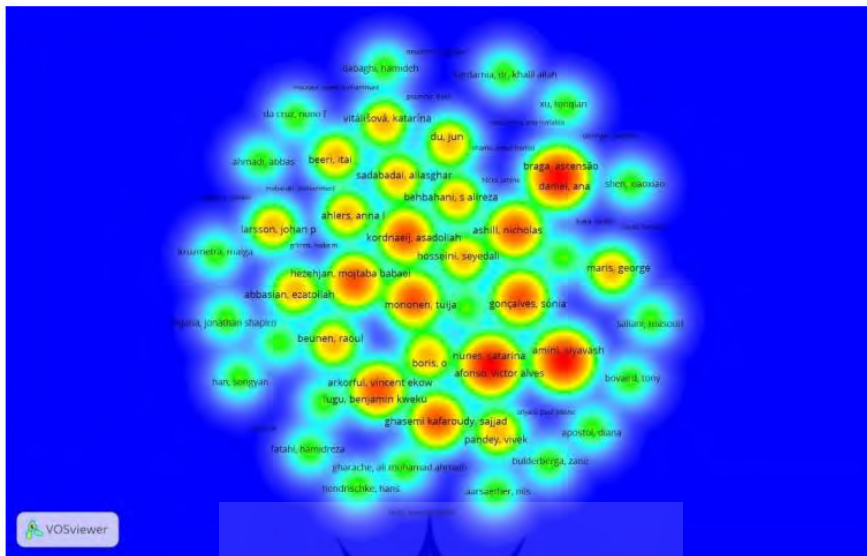
اس ویوور^۱ استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد بیشتر مطالعات چندین نویسنده و گاهی از دانشگاه‌های متعدد، کشورهای گوناگون و حتی رشته‌های متفاوت هستند. شبکه همکاری‌های علمی پژوهشگر مطابق شکل ۳ و نقشه چگالی همکاری‌ها مطابق شکل شماره ۴ ترسیم شده است. در شبکه هم‌تألیفی نویسندگان از میان ۱۴۹ نویسنده با کمترین نگارش و همکاری در یک سند، به‌منظور نمایش دقیق‌تر ارتباط میان نویسندگان نقشه علمی کامل و بدون حذف ارتباط‌های بسیار ضعیف برای هر نویسنده با ۱۴۹ نویسنده در ۶۹ خوشه جداگانه و ۱۳۲ ارتباط و میزان ۱۳۴ نیرومندی در تمام ارتباط‌ها نمایش داده شده است (یادآور می‌شود که مقدار بیشتر نیرومندی حاکی است که برخی ارتباطات چندبار رخ داده است). در نقشه شبکه‌ای، دایره‌ها (گره‌ها) در تصویر خروجی با اندازه‌ها و رنگ‌های گوناگون هرکدام نشانگر یک توصیف که با برچسب مشخص شده است و خطوط نیز نمایش‌دهنده رابطه میان برچسب‌ها است. تعداد زیاد خطوط حاکی از ارتباط پیچیده و درهم‌تنیده از توصیف‌ها است. برخی خطوط پررنگ‌تر از دیگر خطوط است، این مورد نیز نشان‌دهنده ارتباطات قوی‌تر است. در برخی موارد نیز ممکن است خطوطی وجود نداشته باشد و تنها خوشه‌ها به‌صورت جداگانه با رنگ‌های گوناگون نمایش داده شود. رنگ‌ها نشان‌دهنده دسته‌بندی خوشه‌ها است. در این مطالعه مطابق شکل شماره ۳ نتایج نشان داد در حوزه مطالعات حکمرانی محلی و توسعه کارآفرینی همکاری‌های علمی قوی صورت نگرفته است و خوشه‌ها کاملاً از هم فاصله دارد، اما در درون هر خوشه ارتباطات وجود دارد. بزرگ‌ترین خوشه‌ها نیز با گره‌های بزرگ‌تر مشخص شده است که در این مطالعه سه خوشه بیشترین تعداد نویسنده و بیشترین همکاری‌ها را دارد. در هر کدام از این خوشه‌ها پنج نویسنده با چهار ارتباط (۲۰ ارتباط) وجود دارد.

پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۳. شبکه همکاری‌های علمی میان نویسندگان

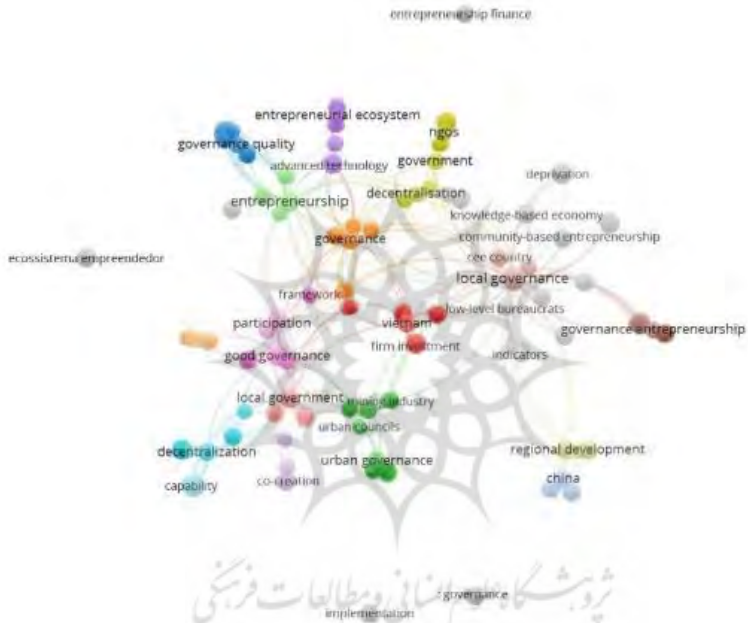
شکل شماره ۸ نیز نقشه چگالی همکاری علمی را نشان می‌دهد که برای تعیین میزان انسجام شبکه به کار می‌رود. به مجموعه‌ای از روابطی که گره‌ها را به یکدیگر متصل می‌کند، چگالی شبکه گفته می‌شود. در این نقشه‌ها اگر روابط بین گره‌ها کم باشد، انسجام شبکه مطلوب نیست و برعکس اگر روابط میان گره‌ها زیاد باشد، شبکه انسجام خوبی دارد. در نقشه چگالی طیف رنگی نشان‌دهنده آن است که هر میزان ارتباطات بیشتر باشد، نقاط داغ‌تر و به رنگ قرمز است و هرچه ارتباطات کمتر و ضعیف‌تر باشد، به مراتب از قرمزی کاسته و به سمت زرد و سبز و آبی حرکت می‌کند. به این ترتیب می‌توان نتیجه گرفت خوشه‌هایی که در نقشه شبکه‌ای بیشترین نویسنده و ارتباط را دارند، در نقشه چگالی نیز رنگ آن قرمز است و نکته حائز اهمیت آن است که از میان سه خوشه با بیشترین همکاری علمی خوشه دوم متعلق به مقالات داخلی است و ایران از جمله کشورهایی است که توانسته است در حوزه حکمرانی برودادهای علمی قابل توجهی ارائه دهد.

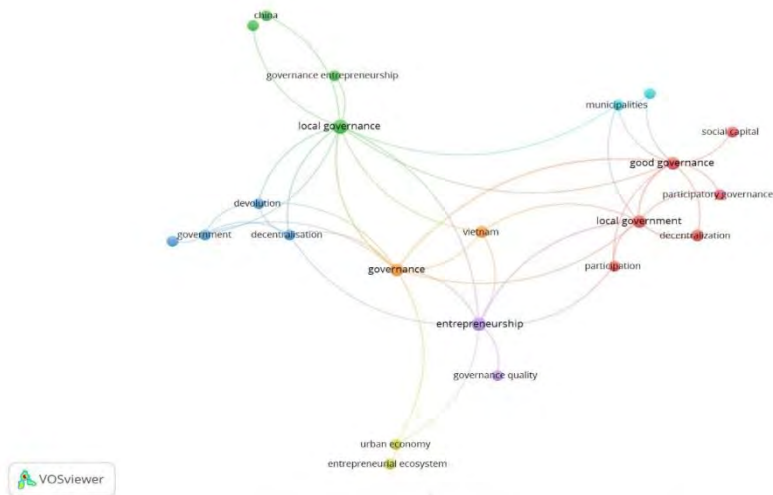
شکل ۴: نقشه چگالی شبکه همکاری‌های علمی میان نویسندگان

هم‌چنین نتایج بررسی ارتباط میان کلیدواژگان، میزان پیوند آنها و شبکه هم‌رخدادی واژگان مطابق با شکل شماره ۵ و ۶ ارائه شده است. در ترسیم نقشه خوشه‌بندی کلیدواژگان، دو فرض لحاظ شده است. یک‌بار با در نظر گرفتن حداقل یک هم‌رخدادی در هر واژه به‌منظور نمایش تمام کلیدواژگان بدون حذف واژگانی که حتی هیچ ارتباطی نداشتند. مطابق شکل شماره ۵ نقشه هم‌رخدادی گزارش و یک‌بار با فرض در نظر گرفتن حداقل دو هم‌رخدادی در هر واژه در مقالات موجود، از ۲۳۶ واژه کلیدی به‌دست‌آمده ۲۲ واژه در هفت خوشه با بیشترین ارتباط (۴۴ ارتباط) و هم‌رخدادی (شکل ۶) شناسایی شده است؛ مانند نقشه همکاری‌های علمی، در اینجا نیز هر خوشه به رنگ خاص در آمده است تا جدا بودن آنها هم‌چنین خطوط ارتباطی بهتر مشخص باشد. در خروجی نقشه شبکه‌ای، به هر کلمه کلیدی بر اساس فراوانی، مقیاسی اختصاص داده شده است. به این شکل که هر کلمه‌ای که بیشترین تکرار را داشته باشد از قطر گره بیشتری برخوردار است و چنانکه پیداست گره بزرگ‌تری دارد. خطوط ارتباطی میان واژگان نیز حاکی از میزان ارتباط بوده و هر میزان ضخامت خطوط بین دو کلمه بیشتر باشد، نشان‌دهنده شدت ارتباط است. بررسی نقشه هم‌رخدادی تمام کلیدواژگان (شکل ۵) نشان می‌دهد که ۳۳ خوشه با ۶۴۲ ارتباط کلی وجود دارد و هنگام اعمال محدودیت و

انتخاب حداقل دو هم‌رخدادی (شکل ۶) مطابق با هدف اصلی پژوهش و واژگان پایه‌ای جستجو شد. بیشترین هم‌رخدادی مرتبط با کلیدواژه‌های «حکمرانی محلی» با ۱۱ ارتباط و ۲۰ هم‌رخدادی و به‌ترتیب پس از آن «حکمرانی خوب» با نه ارتباط و نه هم‌رخدادی، «حکمرانی» با نه ارتباط و نه هم‌رخدادی و «کارآفرینی» با هشت ارتباط و ۱۱ هم‌رخدادی است و این واژگان پرتکرار هستند. در نقشه تمام کلیدواژگان (شکل ۵) برخی واژگان در حاشیه قرار گرفته است، بدون اینکه ارتباطی با دیگر واژگان داشته باشد و این حاکی است که در زمینه آنها توجه کمتری شده است.

شکل ۵. شبکه هم‌رخدادی تمام واژگان (۲۳۶ واژه)

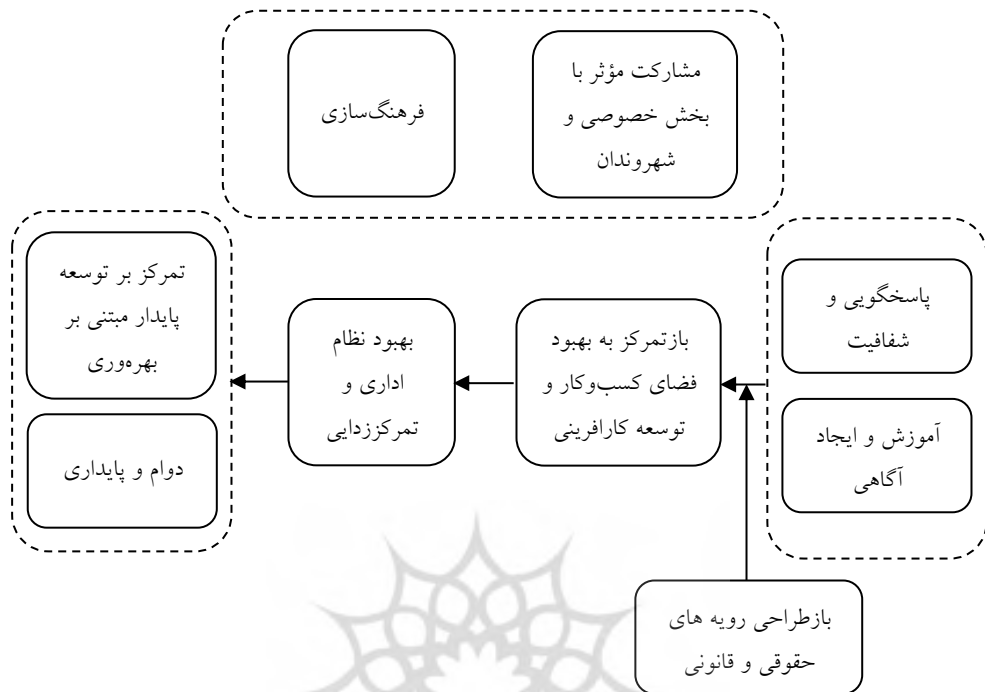
شکل ۶. شبکه هم‌رخدادی واژگان با بیشترین ارتباط (۲۲ واژه)

رویکردها و عوامل کلیدی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای توسعه کارآفرینی

باتوجه به هدف اصلی پژوهش مبنی بر مرور نظام‌مند مقالات حوزه کارآفرینی و حکمرانی و شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای توسعه کارآفرینی، تبیین موانع و ارائه الگویی عملیاتی برای حکمرانی محلی، این عوامل از راه بررسی مطالعات گوناگون به شرح جدول شماره ۴ دسته‌بندی شده است؛ هم‌چنین بر اساس موارد استخراج‌شده از مطالعات پیشین در شکل ۷ الگوی مفهومی عوامل کلیدی مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی برای توسعه کارآفرینی ترسیم شده است.

جدول ۴: شاخص‌های تأثیرگذار حکمرانی محلی بر کارآفرینی

منابع	شاخص‌های فرعی	شاخص‌های اصلی
(جمینی و جمشیدی، ۱۴۰۰)، (وایت، ۲۰۱۹)، (سلاطین، ۱۳۹۸)، (نگانتو و همکاران، ۲۰۲۱)	ایجاد انگیزش و مشوق‌های کارآفرینان و تقویت جایگاه اجتماعی کارآفرینان	تمرکز به بهبود فضای کسب و کار و توسعه کارآفرینی
	ایجاد فرصت در جذب و توسعه سرمایه‌گذاری‌های مالی و اقتصادی	
	طراحی سازوکارهای حمایتی برای کارآفرینان	
	تسهیل فرایندهای کارآفرینی و ایجاد بازارهای جدید	
(سیرواستاوا، ۲۰۰۹)، (فالکو، ۲۰۲۰)، (توکلی و همکاران، ۱۳۹۹)	مسئولیت‌پذیری مدیران و کارگزاران حکومت	پاسخگویی و شفافیت
	اعتمادسازی	
	شفافیت اطلاعاتی و دولت الکترونیک	
(دل انگیزان و همکاران، ۱۴۰۱)، (عرفانی فر، ۱۳۹۸)	ارتقای آموزش و افزایش آگاهی	آموزش و ایجاد آگاهی
	ایجاد و توسعه دانشگاه‌های کارآفرین و مؤسسات مولد	
(لیل فیلهو و همکاران، ۲۰۲۱)، (فتاحی و طباحیان، ۱۳۹۵)، (پان و همکاران، ۲۰۱۶)	مبارزه با فساد و تخلف	بازطراحی رویه‌های حقوقی و قانونی
	انعطاف‌پذیری	
	تبیین خط‌مشی‌ها و چهارچوب‌های قانونی	
	توجه و پایبندی به قوانین و مقررات	
(مصلح و عالی، ۱۴۰۱؛ آرکرفل، ۲۰۲۱؛ پان و همکاران، ۲۰۱۶)، (امیرآبادی و امینی، ۱۴۰۱)	شهروندمحوری در استان‌های گوناگون	مشارکت مؤثر با بخش خصوصی
	مشارکت حکمرانی با بخش خصوصی در لایه‌های گوناگون سیاسی، اجتماعی و اقتصادی	
(جمینی و جمشیدی، ۱۴۰۰)، (ابوالفتحی و همکاران، ۱۴۰۰؛ ابراهیم‌پور و الیکی، ۱۳۹۵)	روح فرهنگ کارآفرینی در جامعه	فرهنگ‌سازی
	بازآفرینی فرهنگی	
(هایسینگ، ۲۰۰۹؛ مصلح و عالی، ۱۴۰۱؛ نگون و همکاران، ۲۰۱۷؛ برک پور، ۱۳۸۱)	بهبود نظام اداری	بهبود نظام اداری
	بهبود ساختارهای سازمانی	
	اصلاحات و آزادسازی اقتصادی	
(عرفانی فر، ۱۳۹۸؛ ایسوفاج، ۲۰۱۴؛ امیرآبادی و امینی، ۱۴۰۱)	ثبات اقتصادی	دوام و پایداری
	ثبات سیاسی و امنیتی	
(کفرانی و همکاران، ۲۰۱۹) (توکلی و همکاران، ۱۳۹۹؛ لیل فیلهو و همکاران، ۲۰۲۱)	استفاده بهینه و کارا از منابع و امکانات	تمرکز بر توسعه پایدار مبتنی بر بهره‌وری
	رسیدن به توسعه پایدار	

شکل ۷. الگوی مفهومی شاخص‌های تأثیرگذار حکمرانی محلی بر کارآفرینی

بحث و نتیجه‌گیری

توسعه کارآفرینی یکی از اساسی‌ترین عوامل تحول و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی در هر جامعه است، اما برای رسیدن به این هدف، لازم است حکمرانی محلی، به‌عنوان یکی از سطوح کلیدی تصمیم‌گیری، توانایی ایجاد شرایط مناسب را برای رشد و توسعه کارآفرینی داشته باشد (توکلی‌نیا و شمس‌پویا، ۱۳۹۶)؛ لذا شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت حکمرانی محلی در این زمینه، از اهمیت بسیاری برخوردار است و می‌تواند به توسعه و رشد اقتصادی، ایجاد فرصت‌های شغلی، بهبود کیفیت زندگی و تقویت ارتباطات اجتماعی و فرهنگی در جوامع محلی کمک کند. در این راستا، این پژوهش با هدف شناسایی عوامل و شاخص‌ها به بررسی و مرور تولیدات علمی در حوزه حکمرانی در توسعه کارآفرینی (۷۵ مقاله منتخب) پرداخته منابع گردآوری‌شده در قالب عوامل مؤثر حکمرانی در راستای حمایت از کارآفرینی دسته‌بندی شده است. این عوامل عبارت است از پاسخگویی و شفافیت، آموزش و ایجاد آگاهی، تمرکز بر بهبود فضای کسب و کار و توسعه کارآفرینی، بازطراحی

رویه‌های حقوقی و قانونی، مشارکت مؤثر با بخش خصوصی و شهروندان، فرهنگ‌سازی، بهبود نظام اداری و تمرکززدایی، تمرکز بر توسعه پایدار مبتنی بر بهره‌وری، دوام و پایداری. در ادامه، نتایج مهم و اهمیت هر یک از این عوامل برای حمایت از کارآفرینی به‌طور خلاصه تشریح می‌شود.

تمرکز بر بهبود فضای کسب و کار و توسعه کارآفرینی: این عامل با فراهم کردن زیرساخت‌ها و تسهیلات لازم، بستری مناسب برای شکوفایی خلاقیت و نوآوری کارآفرینان ایجاد می‌کند. این کار از راه اقداماتی مانند ساده‌سازی قوانین و مقررات، کاهش دیوانسالاری اداری، ارائه مشوق‌های مالی و اعتباری، توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و حمایت از مراکز رشد و شتاب‌دهنده‌ها قابل تحقق است. یادآور می‌شود این موضوع پاسخی به چالش‌های دیوانسالاری اداری پیچیده و مقررات دست‌وپاگیر، کمبود منابع مالی، ضعف زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و کمبود شبکه‌های حمایتی قوی در استان‌های کشور است؛ لذا توجه به مقوله بهبود فضای کسب و کار و توسعه کارآفرینی به‌عنوان پدیده محوری و هسته اصلی برای اجرای مؤثر کارآفرینی در استان‌ها می‌تواند به‌عنوان راهکاری برای رویارویی با این چالش‌ها مطرح شود. مشابه نتایج این پژوهش، در کاتالونیا اسپانیا نیز به‌منظور شناسایی، اولویت‌بندی و هماهنگی فعالیت‌ها و اقدامات تکمیلی در زمینه کارآفرینی، با ایجاد هم‌افزایی میان عوامل زیست‌بوم کارآفرینی، شرایطی برای تمرکز بر بهبود فضای کسب‌وکار و توسعه کارآفرینی شکل گرفت که در آن محیط، کسب و کار مطلوب (ازجمله دسترسی به منابع مالی)، ترویج کارآفرینی، اجرای راهبرد پژوهش و نوآوری منطقه‌ای برای تخصص هوشمند و شناسایی موانع و اقدامات اساسی مورد توجه قرار گرفت (گزارش منطقه کارآفرینی اروپا، ۲۰۱۵).

آموزش و ایجاد آگاهی: ارائه آموزش‌های کارآمد و ایجاد آگاهی درباره روش‌ها و ابزارهای کارآفرینی، افراد را برای شروع و مدیریت کسب و کار آماده می‌سازد و بازدهی اقتصادی را افزایش می‌دهد. در زمینه آموزش و ایجاد آگاهی می‌توان گفت در سال‌های اخیر علاقه فراوانی در زمینه دریافت اطلاعات پیرامون کارآفرینی ایجاد شده و فعالیت‌های بسیاری در سراسر جهان در ارتباط با آموزش کارآفرینی و دادوستد در مدارس و دانشگاه‌ها انجام شده است. در دهه ۱۹۹۰، کانتر (۱۹۸۸) با بررسی ۴۰۸ دانشجوی رشته کارآفرینی در آنتاریو نشان داد بیشتر ویژگی‌ها و توانایی‌های کارآفرینی قابل آموزش دادن است (هنری و همکاران، ۲۰۱۷).

بازطراحی روبه‌های حقوقی و قانونی: بازطراحی روبه‌های حقوقی و قانونی در حمایت از کارآفرینی از اهمیت چشمگیری برخوردار است. این کار دربردارنده اصلاح و بهبود قوانین و مقررات مرتبط با ایجاد و مدیریت کسب‌وکارها است. این اصلاحات شامل ایجاد قوانین و مقرراتی است که مالکیت فکری و حقوق تجاری را به‌طور مؤثر حفظ کند؛ سازوکارهایی برای حل دعاوی تجاری به‌صورت سریع و کارآمد فراهم آورد و تشویق به خطرپذیری و نوآوری در محیط کسب و کار ارائه دهد. افزون بر این، بازنگری قوانین مالی و مالیاتی به‌منظور کاهش بار مالیاتی بر کسب‌وکارهای کوچک و استارت‌آپ‌ها، ایجاد انگیزه‌های مالی مثبت برای سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها و تنظیم شیوه اعطای مجوزها و مجوزهای تجاری به‌گونه‌ای که راهبری و اجرای آنها ساده‌تر و کارآمدتر باشد، نقش مهمی در تشویق و آسان‌سازی برای کارآفرینان و استارت‌آپ‌ها دارد. از این‌رو، بازطراحی روبه‌های حقوقی و قانونی سبب افزایش اعتماد کارآفرینان به قوانین، حفظ حقوق آنها و ایجاد بستری مناسب برای رشد و توسعه کسب‌وکارهای نوپا می‌شود.

مشارکت مؤثر با بخش خصوصی و شهروندان: مشارکت مؤثر با بخش خصوصی و شهروندان یکی از عوامل بسیار مهم در حمایت از کارآفرینی است. این نوع همکاری به‌طور فعال فرایندهای توسعه کسب‌وکارها را آسان می‌کند. از راه ارتقای ارتباطات و همکاری‌های میان‌بخشی، بخش خصوصی و کسب‌وکارها از تجربه و دانش خود به‌عنوان پشتیبانی برای کارآفرینان استفاده می‌کنند. این شامل ارائه منابع مالی، ارتباطات بازاریابی، امکانات فنی و دسترسی به شبکه‌های تجاری می‌شود؛ هم‌چنین مشارکت شهروندان از راه ایجاد فرهنگ حمایت از کسب‌وکارهای محلی و خرید محصولات و خدمات آنها به ارتقای اقتصاد محلی و توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط کمک می‌کند. این نوع همکاری به ایجاد ارتباطات قوی میان جوامع محلی و بخش خصوصی منجر می‌شود و سبب ایجاد بستری مؤثر برای رشد و توسعه کارآفرینی در سطح محلی و منطقه‌ای می‌شود. نتایج این بخش با نتایج پژوهش نگوئن و مورت (۲۰۱۶) مطابق است که به اهمیت مشارکت مؤثر با بخش خصوصی و شهروندان در توسعه اقتصادی محلی در استان‌های کشور فیلیپین اشاره دارد.

فرهنگ‌سازی: فرهنگ‌سازی یکی از ابزارهای اساسی در حمایت از کارآفرینی و ایجاد محیط موفق برای کسب‌وکارهای نوپا است. ارتقای فرهنگ کارآفرینی در جوامع به تشویق افراد به خطرپذیری، خلاقیت و نوآوری می‌پردازد. این اقدامات شامل ارائه برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌زایی در مدارس، دانشگاه‌ها و جوامع محلی است؛ هم‌چنین ترویج داستان‌ها و موفقیت‌های کارآفرینان، الهام‌بخش

افراد است و سبب ایجاد انگیزه برای شروع یا گسترش کسب و کارهای آنها می‌شود. افزون بر این، ایجاد فضایی مستقیم برای تبادل اندیشه و تجربه بین کارآفرینان، سبب تقویت ارتباطات میان افراد و افزایش احساس تعلق به جامعه کارآفرینان می‌شود. در نتیجه، فرهنگ‌سازی در جامعه، افراد را به تفکر کارآفرینی و ایجاد محیطی حمایت‌کننده از کارآفرینان ترغیب می‌کند که این نوع انگیزه‌دهی و ترویج فرهنگ کارآفرینی، در توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع اهمیت زیادی دارد.

پاسخگویی و شفافیت: پاسخگویی و شفافیت از اصول اساسی در حکمرانی برای پشتیبانی از کارآفرینی است. این مفاهیم به ایجاد ارتباط مستقیم و دوطرفه بین دولت و جامعه کارآفرین کمک می‌کند. با ایجاد فضایی شفاف و شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای سیاست‌ها، اعتماد عمومی به دولت و سازمان‌های مرتبط افزایش می‌یابد. پاسخگویی دولت به نیازها و مشکلات کارآفرینان، به‌طور مستقیم به افزایش رضایتمندی و اعتماد ایجاد شده در جامعه کمک می‌کند؛ هم‌چنین، شفافیت در فرایندها و تصمیم‌گیری‌ها، امکان دسترسی آسان به اطلاعات و منابع را برای کارآفرینان فراهم و بهبود اداره کارآفرینی و افزایش شفافیت در بازار را آسان می‌کند. به‌طور کلی پاسخگویی و شفافیت، محیطی حمایت‌کننده برای کارآفرینی و توسعه کسب و کارها است. **Top of Form**

بهبود نظام اداری و تمرکززدایی: بهبود نظام اداری و تمرکززدایی از دیگر عوامل اساسی در حمایت از کارآفرینی است که به ایجاد محیط مؤثر و کارآمد برای رشد کسب و کارها کمک می‌کند. این اصلاحات شامل ساماندهی بهتر فرایندهای اداری، ساده‌سازی مقررات و فرایندهای مربوط به راهبری کسب و کارها و کاهش دخالت‌های غیرضروری دولت در امور تجاری است. با ارتقای کیفیت خدمات دولتی، ایجاد فرایندهای شفاف و کارآمد برای دریافت مجوزها و مجوزهای تجاری و بهبود ارتباطات بین بخش‌های گوناگون دولتی، کسب و کارها با محیطی پویا و منعطف روبه‌رو می‌شود که این امر انگیزه و اعتماد کارآفرینان را به ایجاد و گسترش کسب و کارهای خود افزایش می‌دهد. افزون بر این، کاهش مراحل و مشکلات بیرونی مرتبط با تأمین منابع و مجوزها، سبب تسهیل در دسترسی به منابع مالی و فنی برای کارآفرینان می‌شود و به ایجاد فضایی مناسب برای رشد و توسعه کسب و کارهای نوپا کمک می‌کند. از این‌رو، بهبود نظام اداری و تمرکززدایی مؤثر، بازدهی کارآفرینی را افزایش می‌دهد و به تحقق اهداف توسعه اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند.

تمرکز بر توسعه پایدار مبتنی بر بهره‌وری: تمرکز بر توسعه پایدار مبتنی بر بهره‌وری از دیدگاه کارآفرینی، به‌معنای بهره‌برداری بهینه از منابع و فرصت‌ها با توجه به تأثیرگذاری طولانی‌مدت بر محیط زیست

و جامعه است. این رویکرد، هدفمندی در استفاده از منابع طبیعی را به منظور کاهش آسیب‌پذیری محیط زیست و افزایش بهره‌وری اقتصادی مطرح می‌کند. از این رو، کارآفرینان می‌توانند با انتخاب فعالیت‌های اقتصادی که در آنها از فناوری‌های پایدار و بهینه استفاده می‌شود، هم‌چنین ترویج فرهنگ بهره‌وری و کاهش پسماند، به توسعه پایدار اقتصادی و محیط زیستی کمک کنند. این شامل استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، کاهش مصرف منابع آب و انرژی، بازیافت مواد و بهینه‌سازی فرایندهای تولید و مصرف است. این رویکرد، افزون بر کاهش هزینه‌ها و افزایش سودآوری، به افزایش پایداری کسب‌وکارها و حفظ منابع زمینه‌ای منجر می‌شود که از اهمیت زیادی در راستای حفظ محیط زیست و ارتقای کیفیت زندگی جامعه برخوردار است.

دوام و پایداری: دوام و پایداری از جنبه‌های مهم در حمایت از کارآفرینی است که به ایجاد بسترهای پایدار برای رشد و توسعه کسب‌وکارها می‌پردازد. این مفهوم، به ایجاد سیاست‌ها و راهکارهایی اشاره می‌کند که همواره و بدون درنگ، حمایت از کارآفرینان و کسب‌وکارها را فراهم می‌کند. با داشتن بستر پایدار که شامل مقررات مؤثر، زیرساخت‌های معتبر و امکانات حمایتی مناسب است، کارآفرینان می‌توانند به اطمینان از پایداری و استمرار کسب‌وکارهای خود بپردازند. این شامل تضمین حقوق مالکیت فکری، حفظ شرایط مالی پایدار، ارتقای زیرساخت‌های فنی و ارتباطات و حمایت از توسعه منابع انسانی می‌شود؛ هم‌چنین توجه به نیازها و تغییرات بازار، انطباق با محیط اقتصادی و فناوری و ایجاد راهبردهای بازاریابی و فروش متناسب با موقعیت فعلی بازار، نقش مهمی در دوام و پایداری کسب‌وکارها ایفا می‌کند. به‌طور کلی، دوام و پایداری در کارآفرینی، عاملی کلیدی است که اطمینان می‌دهد کسب‌وکارها توانایی بقا و رشد مداوم را در بلندمدت دارند و برای جامعه ارزش ایجاد می‌کنند.

در پایان می‌توان بیان کرد نتایج این مطالعه به چندین گروه کمک می‌کند. اول، مسئولان و تصمیم‌گیران حوزه حکمرانی محلی و کارآفرینی می‌توانند از این نتایج برای بهبود سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های خود در راستای اجرای نوآوری و بهبود فرایند کارآفرینی و عملیاتی‌سازی آن استفاده کنند. دوم، کارآفرینان و کسب‌وکارهای محلی می‌توانند از این الگو برای ارتقای فعالیت‌های خود و دستیابی به منابع و پشتیبانی‌های لازم بهره‌مند شوند؛ هم‌چنین دیگر پژوهشگران و علاقه‌مندان به حوزه حکمرانی محلی و کارآفرینی می‌توانند از نتایج این پژوهش برای تحقیقات و مطالعات بیشتر استفاده کنند.

پیشنهادات عملیاتی

در راستای حمایت از کارآفرینی و توسعه کسب و کارها، اقدامات عملیاتی متناسب با عوامل تأثیرگذار و سیاست‌های اجرایی ضروری است. باتوجه به تحلیل این مقاله، پیشنهاد عملیاتی برای هر یک از عوامل تأثیرگذار و سیاست‌های اجرایی به شرح زیر است:

تمرکز بر بهبود فضای کسب و کار و توسعه کارآفرینی: اصلاح قوانین و مقررات کسب و کاری، ساماندهی زیرساخت‌های فنی و ارتباطات، ارائه حمایت‌های مالی و فنی برای راه‌اندازی و توسعه کسب و کارها، از راه ایجاد برنامه‌های حمایتی و افزایش دسترسی به منابع مالی و فنی.

آموزش و ایجاد آگاهی: برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های عملی برای جوانان و افراد علاقه‌مند به کارآفرینی به‌همراه تبلیغات و ارائه اطلاعات مستند درباره مزایا و چالش‌های کارآفرینی برای افزایش آگاهی و دانش کارآفرینان.

بازطراحی رویه‌های حقوقی و قانونی: بازنگری و بهبود قوانین مرتبط با حقوق مالکیت فکری، راه‌اندازی و مدیریت کسب و کار و حل دعاوی تجاری به‌شکلی کارآمد و عادلانه از راه تشکیل انجمن‌های تخصصی و مشارکت اصحاب رأی.

مشارکت مؤثر با بخش خصوصی و شهروندان: تشویق به ایجاد همکاری‌های موثر بین بخش دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی از راه برگزاری جلسات مشترک، ایجاد سازوکارهای ارتباطی فعال، ارائه امتیازهای مالی و مالیاتی برای همکاری‌های مؤثر.

فرهنگ‌سازی: برگزاری پویش‌های ترویجی و فرهنگ‌سازی برای افزایش ارزش‌ها و برتری‌های کارآفرینی توسط رسانه‌ها، آموزشگاه‌ها و مراکز فرهنگی به‌همراه تقویت انگیزه‌ها و ارزش‌های کارآفرینی در جامعه.

باسخوبی و شفافیت: ایجاد سیاست‌ها و فرایندهای شفاف در حکمرانی و ارائه اطلاعات به مردم درباره تصمیمات و اقدامات مرتبط با کارآفرینی از راه ارائه گزارش‌های منظم و دسترسی آسان به اطلاعات، افزایش اعتماد عمومی را به حکومت و سیاست‌ها افزایش می‌دهد.

بهبود نظام اداری و تمرکززدایی: اصلاح فرایندهای اداری، کاهش دخالت‌های غیرضروری دولت در امور تجاری، ساده‌سازی مراحل و فرایندهای مرتبط با راهبری کسب و کارها، از راه ایجاد گروه‌های مشترک مدیریتی و استفاده از فناوری‌های مدرن در اداره امور.

تمرکز بر توسعه پایدار مبتنی بر بهره‌وری: تشویق به استفاده از فناوری‌های پایدار، کاهش مصرف منابع طبیعی، ارتقای بهره‌وری اقتصادی، ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری در زمینه‌های پایدار، از راه تشویق به ایجاد کسب‌وکارهای سبز و ارائه تسهیلات و پشتیبانی‌های مالی و مالیاتی.

دوام و پایداری: ایجاد بسترهای پایدار برای رشد و توسعه کسب و کارها از راه اصلاح قوانین و مقررات کسب‌وکاری، ارائه حمایت‌های مالی و فنی مداوم، ایجاد شرایط محیطی مناسب برای دسترسی به بازار و منابع.

محدودیت‌های پژوهش

در پژوهش‌های علمی - مروری همیشه محدودیت‌های خاصی وجود دارد که می‌تواند در نتیجه‌گیری پژوهش تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. از این رو ضرورت دارد نتایج پژوهش با مدنظر قرار دادن محدودیت‌ها تحلیل و بررسی شود. در این راستا محدودیت این پژوهش به شرح زیر بود:

- دسترسی محدود به منابع اطلاعاتی و مطالعاتی ممکن است سبب کاهش دقت و جامعیت پژوهش شده باشد.

- پوشش ناکافی پژوهش‌ها در مناطق گوناگون جهان ممکن است سبب ناقص بودن تصویر کلی از وضعیت حکمرانی برای حمایت از کارآفرینان شده باشد.

- محدودیت در تطبیق مفاهیم و الگوهای حکمرانی با شرایط جغرافیایی و فرهنگی کشور، سبب انطباق‌نداشتن برخی سیاست‌ها و مداخلات با نیازها و فرهنگ‌های کشور می‌شود.

- اعتبارسنجی و تأیید پایایی برخی مطالعات و پژوهش‌های گذشته در این حوزه مورد انتقاد قرار دارد و این موضوع سبب ابهام دربارهٔ صحت و قابل اعتماد بودن نتایج این مطالعات می‌شود.

- دسترسی محدود به داده‌های کیفی مرتبط با عملکرد سیاست‌های حکمرانی محلی، تحلیل دقیق‌تر و بهتر از عملکرد و تأثیرات این سیاست‌ها را دشوار کرده است.

- انتقال و تعمیق دانش نظری و عملی به سطح عملیاتی برای ارتقای سیاست‌ها و برنامه‌های حکمرانی محلی با مشکلاتی روبه‌رو است که نیاز به راهکارهای جدید دارد.

فهرست منابع

- آریان‌نژاد، علی (۱۴۰۰). ارکان حکمرانی محلی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران. دومین همایش ملی حکمرانی اسلامی، تهران ۱۹ - ۱.
- ابوالفتحی، هادی؛ پورکیانی، مسعود؛ درخشان، مژگان و فاتحی‌راد، نوید (۱۴۰۰). ارائه الگوی دولت کارآفرین و حکمرانی خوب و راهبردهای پیاده‌سازی آن در دولت جمهوری اسلامی ایران، *خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت*، ۱۲(۲): ۱۹۲ - ۱۷۵.
- اختیاری، یونس (۱۳۹۱). بررسی نقش آموزش کارآفرینی بر خوداشتغالی دانشجویان، کنفرانس کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان، مرکز رشد واحدهای فناوری دانش‌بنیان دانشگاه مازندران، بابلسر، ۲۳ آبان.
- اعظمی، امیر؛ خواجه‌نیا، داتیس؛ تولایی، روح‌الله و خواستار، حمزه (۱۳۸۷). تحقق امنیت اجتماعی در بستر کارآفرینی، نشریه توسعه سازمانی پلیس، ۱۸ (۳): ۹۰ - ۷۱.
- امامی، محمد و شاکری، حمید (۱۳۹۴). حکمرانی خوب و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشنامه حقوق تطبیقی، ۱(۲): ۵۷ - ۲۵.
- امیرآبادی، محمد و امینی، سیدجواد (۱۴۰۱). بهبود مدل راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران، *خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت*، ۱۳(۴۷): ۱۲۵ - ۱۰۵.
- امیرانتخابی، شهرام؛ حسینی، سید علی و میثمی، سعید (۱۳۹۹). تحلیلی بر ارتباط حکمروایی خوب و توسعه کارآفرینی شهری (مورد: شهر رشت)، *مهندسی جغرافیایی سرزمین*، ۴(۱): ۲۲۴ - ۲۰۶.
- بهرامی، محمدباقر؛ اکبرزاده، فریدون؛ شهابی، روح‌اله و جلال‌پور، شیوا (۱۳۹۹). حاکمیت قانون و پیامدهای حقوقی حکمرانی خوب در ایران. *پژوهشهای سیاسی جهان اسلام*، ۱۰(۴): ۴۷ - ۲۹.
- حسن‌زاده، محمد و خدادوست، رضا (۱۳۹۱). ابعاد شبکه هم‌نویسندگی بین‌المللی ایران در حوزه نانو فناوری، *سیاست علم و فناوری*، ۵(۱): ۴۴ - ۳۱.
- خادمی کوهی، مرتضی؛ ذوالفقاری، سیدمحمد؛ بیگلری، احمد و خادمی کوهی، روح‌الله (۱۴۰۲). توانمندسازی بازاری دولت در حکمرانی متعالی از منظر تمرکززدایی و توسعه حکمرانی استانی. حکمرانی متعالی، ۳(۲): ۸۶ - ۶۹.
- رنانی، محسن (۱۳۷۶). بازار یا نا بازار؟ بررسی موانع نهادی کارایی نظام اقتصادی بازار در اقتصاد ایران، تهران: سازمان برنامه‌وبودجه، مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی.
- زارعی، محمدحسین (۱۳۸۳). حکمرانی خوب، حاکمیت و حکومت ایران. *فصلنامه تحقیقات حقوقی*، ۷.

- زرقانی، سید هادی و احمدی، ابراهیم (۱۳۹۸). حکمرانی خوب در دولت‌های محلی: تمرکززدایی، دولت-پژوهی، ۵(۱۹): ۱۳۸ - ۱۰۷.
- زندیه، شهنام؛ صراف‌زاده قزوینی، اصغر؛ عالم تبریز، اکبر و سخدری، کمال (۱۴۰۲). توسعه مدل کارآفرینی روستایی از طریق مطالعه نقش میانجی توانمندسازی روستائیان مبتنی بر رویکرد سرمایه گذاری، دانش سرمایه‌گذاری، ۱۲(۴۸): ۲۱۶ - ۱۹۳.
- سلاطین، پروانه (۱۳۹۸). تأثیر کیفیت حکمرانی بر کارآفرینی در گروه کشورهای منتخب: رهیافت داده‌های پانل. دولت پژوهی، ۵(۲۰)، ۱۰۳ - ۷۱.
- سیدطاهرالدینی، علی. (۱۳۸۷). کارآفرینی، خلاقیت، نوآوری و سازمانهای آینده، فرهنگ آموزش، شماره ۱۰ و ۱۱: ۱۴ - ۱۲.
- صارمی، محمدصادق؛ فرتاش، کیارش؛ فیروزجایی، محمد و سعدآبادی، علی‌اصغر (۱۳۹۸). مروری بر نقش شهرداری‌ها و دولت‌های محلی در توسعه زیست‌بوم نوآوری منطقه‌ای و شهری (مطالعه‌ای تطبیقی با تمرکز بر شهر تهران)، رهیافت، ۲۹(۳): ۴۱ - ۲۷.
- عزیزی، حسن (۱۴۰۲). تحلیلی بر نظام تمرکز اداری و نظام عدم تمرکز اداری در چارچوب فلسفه حکمرانی استانی (با تکیه بر واگذاری اختیارات فوق‌العاده در سطوح محلی)، حکمرانی متعالی، ۳(۲): ۱۲۷ - ۱۱۱.
- عزیزی‌نژاد، حسین (۱۴۰۱). مروری بر روان‌شناسی کارآفرینی و بررسی نقش آن در کسب و کار، پیشرفت-های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۴۹(۱): ۴۵۷ - ۴۴۴.
- فتاحی، حمیدرضا و طبخیان، ندا (۱۳۹۵). بررسی نقش سیاست‌های دولت در بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه، سیاست‌های مالی و اقتصادی، ۴۵.
- فرجی، فرشته؛ احسانی‌فر، ته‌مین؛ نادری، نادر و رضایی، بیژن (۱۳۹۳). بررسی نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی. مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، ۱(۴): ۱۰۴ - ۹۱.
- فیروزآبادی، سیدابولحسن؛ آزادی، جواد؛ زیننده، حسین؛ برقی، سیدامیررضا و حسینی، سیدرسول (۱۳۹۹). درآمدی بر حکمرانی فضای مجازی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
- کاوایی، ابوطالب؛ رحمانی، بیژن؛ رضویان، محمدتقی و علیپور نخی، عباس (۱۳۹۷). ارزیابی نقش و تاثیر توسعه فضای کسب و کار، کارآفرینی گردشگری در جهت دستیابی به توسعه پایدار روستایی (نمونه موردی: دهستان استرآباد جنوبی در شهرستان گرگان). نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۰(۲): ۲۷۵ - ۲۵۱.
- کریمی‌پور، داود (۱۴۰۱). حکمرانی متعالی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ رهیافت انتقادی به الگوی معاصر. حکمرانی متعالی، ۳(۱): ۱۲۲ - ۱۰۱.

- معمارزاده، غلامرضا و احمدی، مسعود (۱۳۹۸). مدیریت تطبیقی اصول مبانی نظریه‌ها و الگوها، تهران: نشر اندیشه‌های گوهریار، ۲۸۰.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۳). حکمرانی محلی؛ چارچوب نهادی تطبیقی.
- ناظمی، مهدی و زندگی، حامد (۱۳۹۴). رویکرد سامان‌مند کمی در شناسایی کتاب‌های برتر روش پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، ۱۹ (۳۶): ۱۱۱ - ۹۰.
- نجفی کانی، علی‌اکبر؛ حسام، مهدی و آشور، حدیثه (۱۳۹۴). سنجش وضعیت توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی مورد دهستان استرآباد جنوبی در شهرستان گرگان. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱۱ (۱): ۵۶ - ۳۷.
- نوپه ناسار، حمیدرضا؛ شمس مورکانی، غلامرضا و قانع‌راد، محمدامین (۱۳۹۷). تحلیل شبکه اجتماعی هم‌نویسندگی مقالات خارجی اعضای هیئت علمی رشته علوم تربیتی، پژوهشنامه علم‌سنجی، ۴ (۸): ۶۶ - ۳۳.
- وائقی بادی، محمد؛ بنی‌اسد دشتابی، صالح (۱۴۰۱). جایگاه مفهوم تعارض منافع در حکمرانی و خط‌مشی - گذاری عمومی. حکمرانی متعالی، ۳ (۱): ۱۹۰ - ۱۵۹.
- وحدانی‌نیا، ولی‌اله و درودی، مسعود (۱۳۹۷). سیاست‌گذاری عمومی متأخر؛ گذار از «حکومت‌محوری» به «حکمرانی». دولت پژوهی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۵ (۱۸): ۱۷۰ - ۱۳۱.
- Acs, Z. J., & Szerb, L. (2007). Entrepreneurship, economic growth and public policy. *Small business economics*, 28, 109-122.
- Andrew, C., & Goldsmith, M. (1998). From local government to local governance and beyond?. *International Political Science Review*, 19(2), 101-117.
- Aromataris, E., & Pearson, A. (2014). The systematic review: an overview. *AJN The American Journal of Nursing*, 114(3), 53-58.
- Atkinson, M. M., & Coleman, W. D. (1989). Strong states and weak states: Sectoral policy networks in advanced capitalist economies. *British journal of political science*, 19(1), 47-67.
- Börner, K., Chen, C., & Boyack, K. W. (2003). Visualizing knowledge domains. *Annual review of information science and technology*, 37(1), 179-255.
- Braggion, F., Dwarkasing, M., & Ongena, S. (2021). Household inequality, entrepreneurial dynamism, and corporate financing. *The Review of Financial Studies*, 34(5), 2448-2507.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods (4th Ed)*, Oxford University Press: Oxford.
- Carson, M., Burns, T. R., & Calvo, D. (2009). *Paradigms in public policy*. Theory and Practice of Paradigm Shifts in the EU.
- Cobo, M. J., López Herrera, A. G., Herrera Vélma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for information Science and Technology*, 62(7), 1382-1402.

- Creswell, J. W. (2013). **Research design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches**, Sage publications.
- Dekker, K., & Van Kempen, R. (2004). Urban governance within the Big Cities Policy: ideals and practice in Den Haag, the Netherlands. **Cities**, 21(2), 109-117.
- de Lurdes Calisto, M., Costa, T., Afonso, V. A., Nunes, C., & Umbelino, J. (2023). Local Governance and Entrepreneurship in Tourism—a Comparative Analysis of Two Tourist Destinations. **Journal of Tourism and Services**, 14(27), 22-38.
- Dias, C. S., Rodrigues, R. G., & Ferreira, J. J. (2019). Agricultural entrepreneurship: Going back to the basics. **Journal of Rural Studies**, 70, 125-138.
- Dodaro, M. (2023). Municipal entrepreneurship support policies: convergence or divergence?. **Local government studies**, 49(2), 274-293.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. **Journal of Business Research**, 133, 285-296.
- Döringer, S. (2020). Governance entrepreneurship in regional economic development: individual agency in Austria. **Regional Studies, Regional Science**, 7(1), 550-567.
- Falkow, M. D. (2020). **A Framework for Good Local Governance: Achieving Prosperity in an Increasingly Complex Environment**. Doctoral dissertation, University of Southern California.
- Hendriks, F. (2014). Understanding good urban governance: Essentials, shifts, and values. **Urban Affairs Review**, 50(4), 553-576.
- Hombert, J., Schoar, A., Sraer, D., & Thesmar, D. (2020). Can unemployment insurance spur entrepreneurial activity? Evidence from France. **The Journal of Finance**, 75(3), 1247-1285.
- Kitchenham, B. (2004). Procedures for performing systematic reviews. Keele, UK, **Keele University**, 33(2004), 1-26.
- Kjaer, A. M. (2023). **Governance**. John Wiley & Sons.
- La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. (1999). The quality of government. **The Journal of Law, Economics, and Organization**, 15(1), 222-279.
- Leal Filho, W., Marisa Azul, A., Brandli, L., Lange Salvia, A., Özuyar, P. G., & Wall, T. (Eds). (2021). **Peace, Justice and Strong Institutions**. Cham: Springer International Publishing.
- Lipset, S. M. (1995). The encyclopedia of democracy **Congressional Quarterly**. Vol. 4.
- Malunga, P., Iwu, C. G., & Mugobo, V. V. (2014). Social entrepreneurs and community development. A literature analysis. **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 5(16), 18.
- Mauro, P. (1995). Corruption and growth. **The quarterly journal of economics**, 110(3), 681-712.
- McKeever, E., Anderson, A., & Jack, S. (2014). Entrepreneurship and mutuality: social capital in processes and practices. **Entrepreneurship & Regional Development**, 26(5-6), 453-477.
- Nguyen, B. (2019). Entrepreneurial reinvestment: local governance, ownership, and financing matter evidence from Vietnam. **Journal of Small Business Management**, 57, 323-349.
- Nguyen, B. (2021). Regional informal institutions, local governance and gendered entrepreneurship. **Regional Studies**, 55(7), 1169-1181.

Paskaleva, K., Evans, J., Martin, C., Linjordet, T., Yand, D., & Karvonen, A. (2017, November). Data Governance in Smart Sustainable Cities. **In Informatics** (Vol. 4, No. 4, pp. 41-59). MDPI.

Peck, J. (2014). Entrepreneurial urbanism: Between uncommon sense and dull compulsion. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 96(4), 396-401.

Ribeiro-Soriano, D. (2017). Small business and entrepreneurship: their role in economic and social development. **Entrepreneurship & Regional Development**, 29(1-2), 1-3.

Roxas, H. B. G., Lindsay, V., Ashill, N., & Victorio, A. (2009). Economic accountability in the context of local governance in the Philippines: A structural equation modelling approach. **Asia Pacific Journal of Public Administration**, 31(1), 17-37.

Schumpeter, Joseph A. (2005). Development. **Journal of Economic Literature**, Vol. XLIII (March 2005), pp. 108-12.

Toma, S. G., Grigore, A. M., & Marinescu, P. (2014). Economic development and entrepreneurship. **Procedia economics and finance**, 8, 436-443.

Yang, L., Zhang, H., Shen, H., Huang, X., Zhou, X., Rong, G., & Shao, D. (2021). Quality assessment in systematic literature reviews: A software engineering perspective. **Information and Software Technology**, 130, 106397.

Yilmaz, M., & Polat, V. (2021). **Transformational strategies and implications for digital entrepreneurial ecosystem**. In Handbook of research on management and strategies for digital enterprise transformation (pp. 219-239). IGI Global.

Yuan, C. H., Wang, D., Mao, C., & Wu, F. (2020). An empirical comparison of graduate entrepreneurs and graduate employees based on graduate entrepreneurship education and career development. **Sustainability**, 12(24), 10563.

Zhou, W., & Xu, T. (2023). **Democratic Governance, Kinship Networks, and Entrepreneurial Development: Evidence from Rural China**. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 10422587231190732.

Exploring the scope of local governance with regard to entrepreneurship development

By:

Mohsen Kooshesh Tabar¹

Seyed Amir Hosein Mir Ghaderi²

Mansoor Soleimani³

Abstract

Entrepreneurship, as one of the main components of economic activities, plays an essential role in creating employment and capital formation. In today's world, where we are witnessing tremendous developments in the field of technology, intelligence and global relations, the development of entrepreneurship has become a major concern at the national and international level. However, challenges such as the instability of government policies, inappropriate laws, lack of environmental certainty and limited access to governing institutions have destroyed the motivation of many entrepreneurs to start a business or continue their activities in the middle of the road. In this regard, a systematic review of related literature in this field is very necessary in order to identify the influencing factors and effective executive policies on the success of local governance to support entrepreneurship and to consolidate and evaluate researches. Therefore, with the aim of identifying these factors and indicators, this study has investigated and reviewed scientific productions in the field of governance in entrepreneurship development. For this purpose, by examining 75 Persian and English articles on the subject of governance and entrepreneurship with the systematic review of empirical and theoretical literature, the collected sources have been categorized in the form of factors affecting the success of local governance in order to support entrepreneurship. These factors include accountability and transparency, training and creating awareness, refocusing on improving the business environment and developing entrepreneurship, redesigning lawful and legal procedures, effective partnership with the private sector and citizens, culture building, improving the administrative system and decentralization, focusing on sustainable development based on productivity, durability and sustainability. The results of this research can serve as a practical guide for officials and decision makers to take effective measures to increase entrepreneurship, improve the level of social and economic life, and create job opportunities.

Keywords: governance, local governance, entrepreneurship, systematic review.

1. PhD in Business Administration, Organizational Behavior Management, Semnan University, Semnan, Iran. mkoosheshtr@gmail.com

2. Corresponding author: PhD in Industrial Engineering, Shahid Beheshti Governance School, Tehran, Iran. am_mail@yahoo.com

3. PhD in geography and urban planning, researcher at Shahid Beheshti Governance School, Tehran, Iran. soleimanim705@gmail.com